

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

F. Couperin, el Gran

(1668-1733)

Commemorant el segon centenari del seu traspàs

El dia 12 de setembre propassat es compliren dos-cents anys de la mort de François Couperin, el Gran, una de les glòries més pures de la França musical.

Couperin no s'ha prodigat pas gaire en els concerts públics. És que la seva música de conjunt instrumental, escrita dintre els límits que la seva època assenyalava, no és mai d'aquelles músiques arravatadores que dominen tot seguit el vulgus. Cal posseir un gust refinat per a assaborir-la i ésser sensible a les seves exquisideses subtils. Són més conegudes, entre nosaltres, les peces de clavecí i encara en molt petit nombre, si considerem que les que integren els quatre llibres d'*Ordres* o suites de Couperin pugen al nombre considerable de dues-centes quaranta dues. Altre motiu de l'oblit en què resta la seva obra de clavecinista és que, aplicades aquestes peces al piano modern, perden completament l'encís que les característiques i el timbre especial de l'antic instrument de tecla li donen encara. Ho hem comprovat prou en escoltar-les en el clavicèmbal per Wanda Landowska, i d'igual manera graciosa ressalten en executar-les el que subsciu en el modest i humil clavicordi de cordes lliures. Ací l'ornamentació pròdiga de Couperin, els mordents i trinats, adquireixen una finesa impossible d'aconseguir en el mecanisme menys àgil del piano, el qual, en ésser adoptat a les acaballes del segle XVIII va crear ben-tost, per les seves qualitats certament força avantatjoses per al concertista, un repertori totalment diferent del que s'havia aplicat al clavecí. Així, si la música pianística, a partir de Beethoven i dels seus contemporanis, és impossible d'executar en els antics instruments de tecla, d'una tècnica tan particular, tampoc la producció dels clavecinistes — salvant l'obra meravellosa del gran Joan Sebastià Bach — pot lluir amb tot l'esclat seu en ésser executada, com ja hem dit, al piano.

Malgrat el canvi sofert en el repertori pianístic, l'obra de Couperin, el Gran, no ha minvat pas en les qualitats i mèrits per a tot aquell que vulgui estudiar-la i aplicar-la en els instruments del seu temps. I, encara, no és pas solament en les peces de clavecí on es manifesta la personalitat i el geni de l'il·lustre mestre francès, músic de cambra del gran monarca Lluís XIV, "le Roi Soleil". La seva obra copiosa està avui en vies de publicar-se totalment per les "Editions de l'Oiseau-Lyre", de París, i és de notar que dels dotze volums que s'anuncien n'hi ha dos consagrats als *Concertos*, dos a les peces a trio i peces de "viole", dos a la música vocal i un a les peces d'orgue. Una bella mostra de les peces a trio (*Apothéose de Corelli*) l'han donada a casa nostra no fa pas gaire els intel·ligents artistes D. Ponsa i J. Peracaula (violins) i Joaquim Serra (piano), en una de llurs audicions a Ràdio Associació. No oblidem tampoc la forta impressió que va produir-nos ara fa un any l'esplèndida *Fantasia* que la senyora Landowska interpretà en la sessió donada a Conferència Club, precisament per a mostrar-nos la rica musicalitat de Couperin, la musa del qual, si bé excel·leix en les preciositats i galanies de les petites peces arreu celebrades, també es manifestava amb una força superior quan empenia obres de major volada.

Dos músics del nostre temps, entre els que frueixen de més prestigi, Maurici Ravel i Ricard Strauss, han volgut retre llur tribut d'admiració, també, envers el gran clavecinista. El primer, amb el seu *Tombeau de Couperin* (sis peces inspirades directament en l'obra del mestre); el segon, instrumentant una tanda de peces del mateix compositor, les quals va oferir als filharmònics barcelonins en la seva darrera manifestació directorial en front de l'Orquestra Pau Casals al Gran Teatre del Liceu, l'any 1925.

Volem recordar, en fi, la notabilíssima conferència *Couperin o la gràcia* que el mestre Joan Llongueres va donar anys enrera al Centre Autonomista de Dependents i que fou publicada més tard, junt amb altres dues dedicades a Bach i a Beethoven (1). En aquest polit treball es troba admirablement descrit el geni personalíssim del clavecinista de Lluís XIV. Tot intèrpret d'aquest músic insigne hauria de llegir les pàgines saborosíssimes d'En Llongueres.

* * *

François Couperin pertany a una llarga dinastia de músics que per l'espai de dos-cents anys han ocupat successivament el lloc d'organista en l'església de Sain-Gervais, de París. És per aquesta raó que se'l denominà Couperin el Gran, per haver excel·lit entre tots els seus parents.

Les obres del segle XVII — ha dit Widor — es fan remarcar per llur intel·ligència, llur profunda comprensió del caràcter de l'orgue, dels seus

(1) JOAN LLONGUERES: *Couperin o la gràcia. Bach o el fervor. Beethoven o la passió.* — Residència d'Estudiants de Catalunya. 1925.

recursos especials, de la seva potència, de la seva aplicació. Els organistes d'aquella època, instruïts del passat, respectuosos de la doctrina palestriniana, s'inspiraven en l'antiga polifonia vocal, cosa ben natural, tractant-se d'un teclat que permetia una duració il·limitada.

En el segle XVIII, és a l'inrevés: els organistes cercaren sobre llur instrument els efectes del clavecí. El teixit polifònic s'afebleix: quatre veus són massa; no s'escriu pas gaire més que a tres veus i àdhuc a dues veus.

Contemporània de dos segles la dinastia dels Couperins representa ella sola l'evolució acomplida a França en la música d'orgue des de Lluís XV fins a la Revolució. Així com l'orquestra i el teatre prenen un vigorós vol i de Lulli s'enlaira fins a Gluck, l'orgue perdia el seu caràcter, oblidant la seva missió.

La culpa no era pas solament dels artistes sinó també dels instruments, impotents a subministrar la quantitat de vent proporcionat a la progressiva creixença del nombre de registres. Així, doncs, temerosos de trobar-se faltats de vent en plena polifonia a dues o tres parts solament, es lliuraven a fantasies d'un ideal tot oposat al de la Duració de l'Infinit. Imperava l'art de la improvisació.

Ch. Widor té tota la raó quan escriu:

"Fullegem els quaderns dels segles XVII i XVIII; a la sola vista del text, ens trobem ja orientats: escriptura simple, pertany a l'orgue; complicada de mordents, d'apoiatures, d'agrupaments més o menys atapeïts, pertany al clavecí. — I per quina raó aquest luxe d'ornaments en la música de clavecí? — Perquè no existia pas altre mitjà de subratllar, de reforçar un so, d'imaginar un allargament de la seva duració. La fragilitat de l'instrument no permetent els matisos dels pianos moderns, era per mitjà d'"agrèments" acumulats que s'indicaven els nostres "sforzando", els nostres "agitato", els nostres "crescendo" actuals."

Això ho ha de tenir, doncs, ben present no solament l'instrumentista que vulgui fer estimar la producció de Couperin, sinó també el que l'escolta, en trobar-se sorprès de la profusió d'ornaments que són la característica principal de les obres escrites per al clavecí.

* * *

Les festes de la Cort francesa a Versalles contribuïren no pas poc a la glòria del venerable instrument i dels seus conreadors.

Els reis de França, i en particular Lluís XIV — qui, per cert, presidí mantes oposicions, — afavoriren de manera delicada els seus artistes més talentosos. Un càrrec a la Cort constituïa una situació esplèndidament remunerada per a la persona que l'exercia. Els titulars eren llavors Oficials de la Casa Reial; duïen vestits sumptuosos, i eren ennoblits gairebé automàtica-

ment després d'haver exercit durant un cert nombre d'anys les funcions de llur càrrec; algunes vegades fins amb la possibilitat, pel beneplàcit de la gràcia reial, de transmetre als seus descendents el títol atorgat.

En realitat, els diversos agrupaments d'artistes han expressat, cadascun a llur manera, en una forma completa i definitiva, el temperament i l'esperit de la societat francesa tal com era en el temps viscut per ells.

En les èpoques aquelles, de les quals ens separen no gaire més d'un parell de segles, l'Art era sobretot aristocràtic; l'obra artística reflectia particularment l'estat d'ànima dels grans senyors i de l'alta societat francesa.

En el camp musical existia, certament, un art popular, àdhuc ben interessant. No obstant, solament les famílies reials i la noblesa sostenien els agrupaments musicals. Per la mateixa raó, els que practicaven l'art eren gent ben dotada. Les mitjanies eren absolutament excloses. El nombre de músics executants era forçosament i relativament restringit, i encara aquests eren tots ells compositors.

Cal tenir present que en el temps del qual parlem el compositor era fidel a la tradició. Hom procurava embellir més les formes ja belles i consagrades defugia cercar l'originalitat que s'allunyés de les línies i de les proporcions que li eren assenyalades pel funcionament de la vida artística de llavors.

Però si la forma interessava els artistes del passat, com ho han provat victoriosament, el fons els era absolutament indispensable per a produir qual-sevol obra d'art: no sabien pas parlar durant hores senceres per no dir res. L'originalitat absoluta no era ni l'objectiu principal d'ells ni el tema constant de llurs preocupacions; en tenien prou amb plaure als aficionats als quals es dirigien, i dels quals eren protegits. No pensen pas igual avui la majoria de compositors ultra-moderns.

* * *

"L'esclat vivíssim amb què brillà François Couperin, sota els regnats de Lluís XIV i de Lluís XV, fa pensar en aquells astres llunyans la claror dels quals persisteix força temps després de llur desaparició", ha dit Charles Bouvet (1).

Per bé que les peces de clavecí de Chambonnière i de Lluís Couperin són d'un gran mèrit, a Francesc Couperin li era reservat el resumir en les seves obres tots els progressos de la tècnica del seu segle, i d'oferir, en lloc dels procediments harmònics dels seus avantpassats, certament enginyosos però un xic freds, un art ple d'imatges, expressiu, fins i tot dramàtic.

La seva música, composta amb elegància, amb distinció, amb ordre i "esperit", no està mancada pas de ciència... ciència talment perfecta, que les

(1) CHARLES BOUVET: *Les Couperin. Une dynastie de musiciens français.* — Librairie Delagrave. París.

regles semblen desaparèixer completament en les seves composicions, que ofereixen una facilitat d'escriptura, una llibertat encisadores; la qual cosa no les priva pas de guardar una presentació i una forma impecables, en una paraula: un estil admirable.

El bell arbre que s'aixeca davant nostre, les flors i el brancatge del qual ens encisen, enfonsa profundament les seves arrels en el terror de l'art nacional francès: d'aquí pren tota la saba, d'aquí prové tota la seva originalitat i tota la seva força.

Els predecessors de Couperin varen escriure sobretot *Peces de Suite*, això és, música en ritmes de danses; ell va dedicar-se, com ens ho diu expressament en el transcurs dels prefacs de les seves *Peces de Clavecí*, a "fer retrats". Va fer veritables quadres de gènere, i música de programa.

La fisonomia de les persones, de les coses, així com la psicologia de les persones, de llur esperit i de llurs sentiments, interessien prou a F. Couperin per a assajar-se a traduir, amb els tons de la paleta sonora de què disposa, tota una gama de matisos de l'ànima humana. Ho aconseguí tan bé que cadascuna de les seves peces justifica plenament el títol amb què ha estat batejada.

Seguint el seu oncle, Lluís Couperin, emprèn el camí de la música descriptiva i no para fins força enllà.

Les *Peces de Clavecí* d'aquest mestre són una mina del més pur metall. Totes són belles i presenten, realment, un viu interès, el mateix sota el punt de vista musical (expressiu) que sota el de la tècnica acabada que elles testimonien; però un gran nombre d'elles s'enlairen fins a un tal grau de pensament, fins a una tal profunditat de sentiment, que no desmereixen pas al costat de les més sublimes composicions dels mestres alemanys d'aquella època, ni tampoc dels compositors posteriors seus.

No es tracta ací d'una música d'instrumentista; hom sent únicament l'emoció intensa despertada per la seva audició, prescindint de tota mena de consideracions.

F. Couperin fou, a la vegada, objectiu i subjectiu; aquestes dues facultats, desenrotllades en ell d'una manera extraordinària, li assenyalen dintre l'Art un lloc de precursor.

Això ho demostren prou les seves *Folies Françaises* ou *Les Dominos*, un petit *Carnaval* no menys admirable, dintre la seva fina psicologia, que el tan celebrat de Schumann.

És també el que fa que la seva música sigui més a prop nostre que la de bona part dels seus predecessors, i àdhuc de molts dels seus successors; respon més i millor a la nostra concepció actual de l'estètica musical.

Joan Sebastià Bach, qui mai no havia sortit d'Alemanya, coneixia, no obstant, perfectament les obres dels mestres francesos, i també italians, les quals copiava, tocava i feia estudiar als seus deixebles. Una de les peces

de Couperin, precisament, *Les Bergéries*, va incloure-la en el llibre de clavecí compost per a la seva segona muller, Anna Magdalena Bach. És natural que la preferència fos per a Francesc Couperin. En les obres d'aquest, el que agradava més a Bach era, segons A. Pirro: "l'elegància i la melangia voluptuosa de certs motius, la precisió i la noblesa en el ritme, en fi una sobrietat que no era mai forçada, sinó testimoni sovint d'una lloable discreció".

E. L. Gerber afirma que Bach usava en el seu tocar la major part de les "manières" (ornaments), la significació de les quals fou donada per Couperin.

En efecte, en el "Klavierbüchlein", recull d'exemples destinat al seu fill Wilhelm Friedmann, J. S. Bach dona un quadre amb explicacions tècniques, que reprodueixen gairebé exactament l'ornamentació de Couperin.

Recordem encara "l'encís, del tot francès", com diu Schweitzer, que es desprèn dels números deliciosos que constitueixen les *Suites franceses*; la influència de Couperin hi és ben manifesta.

La mare d'un cèlebre cantant francès, Alexandre Taskin, descendent de la família Couperin, ha afirmat que havia existit una correspondència entre Couperin, el Gran, i J. S. Bach. Malauradament les lletres del mestre de Leipzig s'havien utilitzat per a tapar els pots de confitura.

* * *

Sota el punt de vista pedagògic F. Couperin, el Gran, va deixar una obra de gran preu: *L'Art de toucher le Clavecin*, una meravella de precisió, un model de claredat en l'exposició de les regles i dels mitjans complexos d'aquest instrument. Per cert, que sollicitada per nosaltres a diverses cases de París aquesta obra, no ens fou possible adquirir-la, malgrat el renom de què frueix. Hem hagut de recórrer, per a examinar-la, a l'edició que enguany mateix ha posat a la venda la casa Breitkopf i Härtel, de Leipzig, magnífica edició en la qual es reprodueixen les primeres pàgines de l'edició de 1717, i el text original francès és acompanyat, encara, de les traduccions alemanya i anglesa. Ens dol que la llargària d'aquest article ens privi de detenir-nos en l'exposició del curiós mètode de Couperin. En la referida conferència de Joan Llongueres hom podrà llegir alguns fragments del celebrat llibre del mestre francès, extrets del volum extraordinàriament documentat de M. Bouvet: *Les Couperin*. És aquest mateix, M. Bouvet, qui ha dit que els preceptes que s'inclouen en *L'Art de toucher le Clavecin* haurien d'ésser un veritable breviari per als professors de tots els ordres i oferir-los un motiu de meditació constant.

Això fa que el paper de Couperin, com a compositor i com a pedagog, sigui un dels més importants en la història de la música. Ningú com ell

no ha expressat amb major fidelitat l'esperit francès del segle *xvii*. La finor i gràcia exquisida del particular bon gust d'aquell temps, ho veiem tot perfectament retratat en les incomparables peces de clavecí que han immortalitzat el nom de Couperin, el Gran.

És amb motiu, doncs, d'escaure's enguany el segon centenari del traspàs d'aquest insigne músic, que hem volgut evocar la seva figura interessantíssima, tot espigolant el que ens ha semblat d'ell més característic dintre el valuós llibre que M. Charles Bouvet dedicà a la il·lustre dinastia dels músics francesos, els Couperin, que tanta glòria donaren al floreixent regnat de Lluís XIV i del seu successor, període que, iniciat per Lulli, el clàssic operista, culminà amb la producció del màxim artífex i fundador de la teoria harmònica, Joan Felip Rameau.

JOAN SALVAT

Edició autèntica de les obres de Frederic Chopin

Eduard Ganche escriví un dia:

“¿És convenient de deixar que qualsevol publiqui de bell nou les obres immortals prototipus de les més magnífiques creacions de l'esperit humà? Un compositor vivent toleraria la deformació de la seva obra i que un músic qualsevol pogués entelar-la amb les seves ximpleries? Talment com fou concebuda pel seu creador, l'obra d'art ha de subsistir, immutable, a través dels segles. Totes les obres la publicació de les quals fou vigilada per Chopin apareixen conformes amb els manuscrits. Els manuscrits de Chopin són gairebé tots perfectament clars, i les seves correccions, poc nombroses, són acuradíssimes. Els copistes i els gravadors no podien equivocar-se involuntàriament. Els que aconsellaven el mestre eren els malfactors. A les primeres faltes han vingut a ajuntar-s'hi les que perpetraren els revisadors i anotadors de les inmonibrables edicions aparegudes arreu. Cada revisador ha afegit, la majoria de les vegades, una errada novella a l'errada antiga. És així que la *Barcarola*, publicada per un gran editor, és tan diferent del manuscrit de Chopin, que hom hi troba més de vuitanta canvis o faltes.”

S'imposava, realment, una edició autèntica de les obres de Chopin. Ara bé: és el propi Ganche que dirigeix, precisament, l'edició acurada, autèntica, de les obres pianístiques de l'autor dels bells *Estudis* i de les *Balades*, que ofrena ara al públic la coneguda casa editorial: *The Oxford University Press* (1).

I diu Eduard Ganche en el Prefaci (publicat en anglès, francès i alemany), amb el qual encapçala la important edició que assenyallem:

“Des de fa quinze anys cercàvem els manuscrits de l'il·lustre músic sense poder projectar una edició exactament conforme amb els originals de la seva obra. La possibilitat d'una novella publicació esdevingué per a nosaltres solament evident en posseir el conjunt d'aquesta producció, de la qual cada part fou adquirida en vendre's per primera vegada. Tenim tota la creació excep-

(1) *The Oxford Original Edition of Frederic Chopin. Edited from the original edition and the manuscripts by Eduard Ganche, President de la societat Frederic Chopin de París.*

cional de Frédéric Chopin reunida en set volums. Cadascun és precedit d'un índex manuscrit redactat per Franchomme, l'amic de Chopin, o per Neukomm. Clou el setèim volum un índex general que fou escrit per Franchomme i pel propi Chopin. De dotze de les seves obres, Chopin va transcriure els primers compassos: honor sense parió fet per tal de correspondre a la prudència de Jane Stirling, que reunia ja amb cura totes les obres del seu mestre venerat. Devem aquesta col·lecció única a la noble escocesa, la vida de la qual ofereix els més bells motius per a admirar l'acció benefactora i desinteressada d'una dona envers un home genial.

"La insigne participació de Frederic Chopin en el manuscrit d'aquest índex prova sobiranament l'atenció i l'aprovació que Chopin concedia a aquest recull de les seves obres en llur primera edició francesa. Damunt dels títols, de les pàgines, hi escampà dedicatòries, notes; i sobre la música, hi va fer correccions, anotacions, variants nombroses. Preparada i servada per Jane Stirling, desconeguda fins l'any 1927, aquesta col·lecció, que ens fou oferta per la senyora Anna D. Houston, ens decidí d'establir una edició novella de l'obra per a piano de Frederic Chopin. Serà absolutament conforme amb els seus manuscrits que coneixem i amb aquesta edició "príncipe" que estigué tan llargament a les mans del compositor."

Aquest és l'origen de la bella edició autèntica de les obres per a piano, de Chopin, que publica ara, com queda dit, la casa editorial *The Oxford University Press*.

* * *

Els revisadors han deixat, en efecte, en les obres de Chopin (com en les obres, ai las, dels altres grans compositors d'arreu) rastres massa evidents de llur miopia espiritual. A més (i Eduard Canche ho havia ja recordat i ho recorda novament en el Prefaci de l'edició que ens ocupa), Chopin tingué amics porucs, harmonistes esclaus de la tradició que... *corregien*, de vegades, les innovacions, les troballes, les genialitats de Chopin. I Chopin, massa sovint, els deixava fer. I passà, doncs, algun cop, amb més d'una genial troballa de Chopin, el que passà, més tard, amb més d'una troballa de Mussorgski. Hom les *corregí*. Els Beckmessers han sempre existit, tanmateix, i no deixaran, probablement, d'existir mai.

* * *

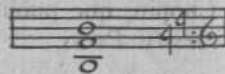
A títol de curiositat, volem ara assenyalar, recordar, algunes de les *correccions* dels revisadors.

Cap pianista instruït no ignora, sens dubte, que l'acord amb el qual comença el setè compass de la *Balada en sol menor*, de Chopin, ha estat sovint

discutit. Els músics porucs afirmen que cal emprar l'acord de quarta i sexta, *re, sol, re*. Altres músics accepten la presència d'un *mi bemoll*, que ocupa el lloc del *re* superior de l'acord. Marmontel adoptà el *mi bemoll*. Klindworth i Kullak, també (Kullak l'anomena fins i tot la nota *llegendària* i recomana que es toqui amb *força poètica*). Mikuli accepta aixímateix el *mi bemoll* i el defensa amb el testimoniatge de dos deixebles i d'un amic de Chopin. Reinecke adopta el *re*. Scholtz també, i fins el defensa. Diu, per exemple, que l'edició original francesa té el *mi bemoll*, però l'edició original alemanya (com també la francesa revisada per Tellefsen — deixeble de Chopin) adopta el *re*. I Scholtz accepta i defensa, doncs, el *re* (1).

Afegirem ara que, a París, els grans pianistes serven tradicionalment el *mi bemoll*. Ja hem vist que Marmontel l'adoptava. Recordem, d'altra banda, haver llegit fa anys un treball de Saint-Saëns, defensant amb energia el *mi bemoll*. Més encara: En treballar, a París, durant la nostra juvenesa, l'esmentada *Balada*, de Chopin, i en servir-nos de l'edició Breitkopf revisada per Carl Reinecke, el nostre mestre Charles de Bériot corregí amb llapis el *re* de l'edició Breitkopf (servem encara l'exemplar corregit). En fi, en l'edició de treball de les obres de Frederic Chopin que ha publicat darrerament Alfred Cortot (Editions Maurice Senart) el ben conegut pianista adopta també el *mi bemoll* i fins el defensa. I escriu els següents mots:

"En algunes edicions, aquest acord dolorós és reemplaçat per una grollera harmonització de quarta i sexta damunt el *re* (1) i la ferida penetrant de la genial dissonància apareix doctament curada gràcies a la correcció dels correctors esparverats.

(1)

"En tindrien prou, amb tot, d'esguardar, sigui el compàs núm. 21, sigui el 28 del *Moderato*, per a retrobar, encara que sense el caràcter suspensiu que dóna a aquest compàs una tal valor expressiva, una disposició anàloga i l'ús d'una inflexió harmònica semblant."

Per la nostra part, sempre hem sentit (ho confessem) l'atracció viva del *mi bemoll* del setèim compàs de la *Balada* de la qual parlem. El trobem fermament expressiu, suggestiu. És una mena de suspensió, en efecte, d'interrogant... la solució del qual apareix, d'altra banda, ben prestament.

I terminarem ara traduint els següents mots d'Eduard Ganche:

"Mai Chopin no escriví l'insípid acord terminant la introducció de la *Balada en sol menor* que apareix en edicions molt escampades." I afegeix: "Chopin havia escrit: *re, sol, mi bemoll*."

(1) Ed. Ganche recorda oportunament que l'edició francesa (amb tot i algunes faltes del gravador, fàcilment corregibles) és superior a l'edició alemanya que aparegué al mateix temps que la francesa. Cal ara afegir que Chopin emprà sempre, amb els seus deixebles, l'edició francesa.

Algún cop, els revisadors (també massa prudents... o poc comprensius) han provocat la nostra indignació en desvirtuar, mitjançant ratlles divisòries, passatges de Chopin evidentment lliures. La música, el cant viu, bategant, de Chopin, apareix, aleshores, gairebé mort. I evoca la visió d'un ocell al qual una pota ben lligada obliga a terrejar...

Entre els exemples que podríem citar, escollim el següent (que hem corregit moltes vegades).

Heus ací el final del *Nocturn* de Chopin op. 32, núm. 1, com el publica l'edició Breitkopf (revisada per Reinecke): (II).

(II)

The musical score is presented in four systems, each with a piano (treble) and bass (bass) staff. The key signature is F# major (three sharps). The time signature is 3/4. The first system is marked 'f' (forte). The second system has a 'p' (piano) marking. The third system has a 'p' marking and a '3' (triple) marking. The fourth system is marked 'Adagio' and 'f' (forte). The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

Heus ací ara com apareix el susdit final revisat per Lluís Köhler (edició Henry Litolf: (III).

(III)

f

p

Adagio

f

Ja no cal dir que les ratlles divisòries que proposa Köhler, són absolutament dolentes. Els accents mètrics són també de Köhler. I l'accent damunt del *re* (IV) és amusical, arbitrari i contradiu totes les lleis del ritme i del sen-

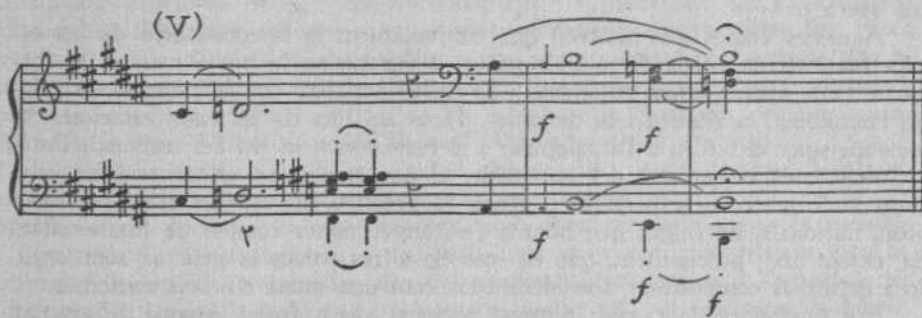
tit comú, podríem dir musical. A més, l'acord que Köhler situa sota el *re*, apareix fora de lloc.

Més encara: el diesi davant del *re* del darrer acord del *Nocturn* op. 32, núm. 1, ...no és tampoc de Chopin.

Per la nostra part, pel que es refereix al final del *Nocturn* del qual parlem, sempre havíem preferit l'edició revisada per Reinecke i havíem corregit més d'un cop (i amb indignació) les errades de Köhler.

Ara bé: l'edició autèntica que publica Eduard Ganche ens dona la raó. Talment com en l'edició Breitkopf, Chopin no escriví les ratlles divisòries, no terminà els agrupaments de fuses amb accents mètrics, no accentuà el famós *re*, emprà l'acord *fa diesi, mi, sol, la diesi* després del *re*, i acabà el *Nocturn* amb l'acord de *si menor*.

Heus ací el final del *Nocturn* com el publica ara Eduard Ganche (final, doncs, autèntic): (V).

* * *

Cal considerar la nova edició de les creacions pianístiques de Chopin que publica ara la casa editorial *The Oxford University Press*, com una bella i gairebé indispensable edició de consulta. Apareix feta amb extremada cura, amb gran respecte. I l'edició és clara, ben gravada. I les digitacions (quan n'hi ha), són de Chopin. Fins ara, hem rebut (amablement adreçades a la REVISTA MUSICAL CATALANA per la casa editorial), les edicions dels *Valsos*, dels *Nocturns* i dels *Preludis* de Chopin. Però ja no cal dir que es publicaran, sota la direcció d'Eduard Ganche, totes les obres per a piano del gran músic polac.

F. LLIURAT

Una jove escola musical sueca

Calladament, podríem dir, s'ha anat formant a Suècia una generació de compositors plena d'energia, de força, de sanitud, dels capdavanters de la qual (Atterberg, Berg, Rangström, etc.) hom rep adesiara alguna nova, però amb una certa desconfiança, creient tal vegada que representen una vella cultura musical. Semblant desconfiança no té raó d'ésser; al contrari, hom deuria saludar amb joia una nova florida juvenívola, vivaç i valuosa. Quan la moderna música sueca penetri en el nostre cercle cultural, farem, certament, una bona adquisició.

Devem esmentar quatre èpoques de la història musical sueca: la primera, anterior al 1800, amb Johan Helmich ROMAN, el "Pare de la Música Sueca", com l'anomena el seu biògraf Patrik Vretblad, però sense produir música específicament sueca; una segona època, de 1800 a 1850, amb el genial autor simfònic Franz BERVALD, damunt la producció del qual domina la influència alemanya; la tercera, de 1850 a 1900, desenvolupa l'escola de música nacional sense arribar a una lliberació definitiva de l'estranger, de la influència formal de tots els països i races d'Europa. La majoria dels seus representants assoleix l'època quatrena, des del 1900, que assenyala l'estabilització final d'una escola nacional de música sueca.

Aquestes etapes ens mostren que conjuntament a la constitució de les escoles musicals nacionals de tots els pobles d'Europa no hi podia mancar la formació d'una música sueca autònoma i de caires populars per la invenció, el colorit, l'harmonia, la rítmica i la dinàmica. Heus ací una de les manifestacions del romanticisme: el retorn a l'art popular i el reconeixement del fet nacional. Però, a Suècia, atès el caràcter del seu poble, el nou moviment en general ha estat mirat amb una certa expectació i, abans de prendre en consideració els compositors nacionals, ha calgut que hom a l'estranger donés compte de llur existència, essent així, precisament, que en tots els altres països la gent se sent orgullosa dels seus compositors, considerant-los com una mena d'herois nacionals.

Els fundadors de l'escola musical nacional sueca foren August SÖDERMAN (1837-1876) qui per primera vegada féu us en els seus *Lieder* i danses de motius presos del ric tresor de la música popular sueca, però sense caure en un esclavatge; Ivar HALLSTRÖM (1826-1901), qui per primera vegada presentà cançons populars en les seves òperes; Andreas HALLÉN (1846-1924), el primer dramaturg musical genuïnament suec, per bé que influït per Wagner; Wilhelm PETERSON-BERGER (nascut en 1867), qui ha imprès amb èxit el segell suec en el drama musical que basteix segons les bases wagnerianes. Ludvig NORMAN (1831-1885) i Emil SJÖGREN (1853-1918) no han demostrat una tendència nacionalista tan marcada.

En el tombant de la nostra centúria veiem Vilhelm STENHAMMAR (1871-1927) i Hugo ALFVÉN (nascut en 1872), els quals exerceixen almenys un mestratge espiritual — sovint, també, tècnic, — damunt la jove generació. Amb ells, igualment, pren peu el fort desenvolupament de la composició orquestral, que

data dels començos del segle. Aquests esforços reben nou impuls per mitjà de l'esperit organitzador del violinista d'anomenada internacional Tor AULIN, el qual ha contribuït a la creació de nombroses societats de música "da camera" i orquestres subvencionades per l'Estat. I, de fet, Stenhammar i Alfvén han conquerit una categoria internacional. *Midsommårvaka* (La nit de Sant Joan), d'Alfvén, és un dels poemes simfònics més sovint executats arreu d'Europa.

A mida que ens aproximem al moment actual, més accentuada és la intervenció de l'element popular en la música sueca, i per consegüent més marcades són les línies de l'"Escola musical sueca", la qual, però, no es desenten de les particularitats de l'altra música europea que li poden ésser beneficioses. Hom ha adquirit la confiança en si mateix i segueix la pròpia vocació ben conscientment, amb el sentiment d'ésser més "home" pel fet d'expressar en música el propi país.

Aquest grup de joves músics suecs (units en el "Föreningen Svensks Tonsättare" amb l'estatge social a Estocolm i presidit per Kurt Atterberg) no tenen res de "bohemis" malgrat llur naturalesa de músics. Essent així que, com per tot arreu, els que poden viure de l'obra creadora són els menys, ells han tingut cura des del primer moment de tocar, com es diu, de peus a terra. Tenim, doncs, Kurt ATTERBERG en qualitat de ràdio-enginyer de la reial "Patentamt" a Estocolm; Natanael BERG, menescal de la ramaderia sueca; Ture RANGSTRÖM, director de publicitat de l'Opera reial, director d'orquestra i crític musical; Oskar LINDBERG, organista de la "Engelbrektskirche" i professor del Conservatori d'Estocolm. D'aquesta manera la necessitat quotidiana no pertorba llur tasca creadora. Això no priva que hagin viscut fins ara en l'ambient romàntic, car hi ha en la nova generació, com diu Rangström, "una necessitat interna, un anhel, expressat en cants, de la natura i de les regions més pregones del cor humà. "Per ells la creació musical és un Deure." Atterberg digué una vegada: "Nosaltres fem música com els ocells que canten al bosc; així devem fer-ho." I és amb aquests sentiments fonamentals romàntics: un fort sentiment de la natura, un esperit fresc i dreturer, la compenetració amb el terror nadiu, com és possible la formació d'una escola musical nacional. Llur obra creadora recorre tota la gamma dels sentiments humans, des del sentiment heroic fins a l'amorós, des del demoníac fins a l'entusiàstic; i el que els domina tots: el sentiment de pàtria. Nodrits amb les diferents modalitats de la música popular, llurs obres tenen cada cop un nou atractiu, una fortitud personal, una realització filla de la passió, no del càlcul, i són amarades d'un bell sentit melòdic que ens arravata.

La varietat d'aspectes que pot oferir aquest fet romàntic es fa manifesta en les personalitats fortament constituïdes i marcadament diferenciades dels quatre compositors capdavaners: Atterberg, Rangström, Lindberg, Berg.

Kurt ATTERBERG (nascut en 1887) conquerí la seva anomenada universal amb la seva *Sisena Simfonia*, la qual merescué ésser afavorida en el darrer concurs americà del premi Schubert. Atterberg té un ric bagatge instrumental amb obres de volada, dos ballets, música escènica i tres òperes. Darrerament el seu interès principal es concentra en l'òpera. L'any 1919 començà amb estil wagnerià però sense renúncia de les seves qualitats nacionals, amb *Herwarth, l'arpista*, l'any 1925, oferí al seu poble una òpera popular sueca, *Backshästen*

(executada molts cops a Alemanya, com la seva *Nit de Sant Joan*). La seva creació més recent, composta en 1931-32, l'òpera dramàtico-popular *La terra en flames*, es descapdella a Alemanya en l'època de la guerra dels camperols, l'any 1525. En totes les seves obres Atterberg revela una naturalesa essencialment musical, amb un remarcable sentit de la forma i un art instrumental ple de robustesa; ofereix el més pur nacionalisme, amb predilecció per l'art del poble, un càlid sentiment de la natura, i l'expressió d'un afectuós humorisme.

Podem oposar al caràcter alat i optimista de l'art d'Atterberg l'obra de Ture RANGSTRÖM (nascut l'any 1884), per altra banda igualment impregnat d'esperit nacional. Per la seva marcada preferència per l'art líric del "Lied" (uns 250 *Lieder*) el podem considerar com el complement d'Atterberg. El seu sentit suec sembla associar-se a una influència finlandesa en la predilecció pels colors foscos ressonants. És més intel·lectual que Atterberg, de formació literària més acabada, gran admirador de Strindberg, a la memòria del qual escriu la seva *Primera Simfonia* (1914); té també una òpera: *La núvia de la corona*, composta segons nous principis dramàtics. En la seva *Segona Simfonia* "*La meua terra*" és ans que tot suec; en la *Tercera* "*Cant sota les estrelles*" és romàntic; aquesta darrera tendència es manifesta també en la seva primera òpera *De l'Edat Mitjana*. Ultra els seus *Lieder* ha produït una sèrie abundosa d'obres instrumentals; posseeix un fort sentiment de la natura, però amb preferència pels aspectes crepusculars, demoníacs, tempestuosos.

Oskar LINDBERG (nascut l'any 1887) pel desenvolupament de la seva obra s'acosta novament a Atterberg, però és més difícil i concentrat i profundament arrelat en el seu terror nadiu de Dalarne. Lindberg ha creat una mena d'impressionisme suec, el fons melòdic del qual el distingeix de l'impressionisme francès, com també el seu peculiar colorit. En les seves obres orquestrals es mostra gran, fort i apassionat exponent de la terra pàtria: poemes simfònics *Dels grans boscos*, *Quadres de Dalarne*, *Wildmark*, *De la terra*; suite *Tres records de viatge*, *Petita rapsòdia de Dalarne*, i moltes altres obres. Ha escrit també cantates i *Lieder*; darrerament s'ocupava en la composició d'una òpera basada en una novella de Lagerlöf.

Natanael BERG (nascut en 1879) donà de primer la impressió d'un artista cosmopolita amb la seva òpera *Leila* i nombrosos poemes simfònics, ballets i peces corals. Eren sempre atractives la seva fresca musicalitat i l'orquestració distingida. L'any 1929, sobtadament, amb el seu *Engelbrekt* que presenta la vida, les obres i la mort d'un heroi del poble, realitzà l'obra heroico-popular sueca, que es troba en un pla ben diferent del sentit dramàtic de la lírica de *La nit de Sant Joan* d'Atterberg. En la seva òpera més recent, *Judith*, segons Hebel, es desvia novament de la caracterització sueca. Però, malgrat les influències cosmopolites, Berg és sempre suec en el fons.

Per tal de no allargar-nos massa, citarem breument una sèrie de mestres, vivents encara, llevat de dos, que representen d'una manera característica el jove art suec i cadascun dels quals ve a ésser separadament un petit món. Adolf VIKLUND, amb música de piano ben abundosa; Melcher MELCHERS, amb obres orquestrals d'alat impressionisme però fonamentalment sueques; Josef ERIKSSON, amb música de piano i nombrosos "*Lieder*" ben personals, de sentiment i

colorit moderns; Knut HAKKANSSON (mort prematurament en 1929), amb música "da camera" de tendències arcàiques i suites contrapuntístiques, a la manera dels sonadors d'instruments suecs, en els quals tracta de maridar les melodies populars sueques amb la polifonia segons l'esperit de Bach, Händel, Brahms i Reger; Josef JONSSON, amb obres d'orquestra i Lieder saturats d'elements genuïnament suecs, essent la composició més significativa la *Simfonia del Nord*; NORDOVIST, amb Lieder i obres de piano penetrants i acolorits; Algot HÄOVINIUS, amb música de piano i un remarcable *Quartet* de corda; i encara Henning MANKELL (mort en 1930), amb nombroses obres de piano, en les quals, amb fonaments suecs, tracta de reunir en síntesi Scriabin i l'impressionisme francès; Gustaf HEINTZE, amb composicions de piano; William SEYMER, amb música "da camera" que ofereix nous aspectes harmònics; Erik WESTBERG, naturalista ricament dotada, amb bells poemes simfònics inspirats en la música popular sueca — Westberg fou anomenat "el Bela Bartok suec" —; finalment, Edvin KALLSTENIUS, artista independent, que hom no segueix fàcilment, d'art fortament personal, que introdueix amb insistència en les formes clàssiques la nota distintiva de les terres del Nord; Hilding ROSENBERG, autor de noves músiques, amb nombroses composicions per orquestra; entre els músics més joves ha cridat poderosament l'atenció Albert HENNEBERG (nascut en 1901) amb les seves obres simfòniques.

Així s'és anat formant i assaonant l'escola musical nacional sueca, revelant-nos noves valors de l'esperit. Cal esperar que, més enllà de les fronteres de Suècia, el present que ella ens ofereix serà ben aviat reconegut unànimement; així hom començaria d'agrair, amb reciprocitat, l'acolliment que Suècia ha sabut dispensar a la música de tots els països.

DR. FRITZ TUTENBERG

El "Concerto", d'En Josep Valls, interpretat per primera vegada a París

Ampliant l'agradosa nova que donàrem el número passat d'haver estat interpretat per primera vegada a París el *Concerto* per a quartet i orquestra del jove compositor català Josep Valls, premiat a Filadèlfia, ens plau ara traduir algunes crítiques que ens han arribat d'aquella capital avalades per signatures del més reconegut prestigi musical. Certament que es fan a En Valls alguns retrets, que no hem volgut eludir; però això dona un major crèdit als elogis que se li dirigeixen amb una independència ben honorable. Hem de tenir en compte sobretot, que es tracta d'un compositor novell, del tot desconegut allí, al qual s'han retut els més alts honors en acollir la seva obra una entitat de mundial renom com és l'Orquestra Lamoureux, dirigida avui pel mestre Albert Wolff, i un agrupament de primer ordre com és el Quartet Calvet.

El *Concerto*, d'En Valls, havia estat acceptat també per l'Orquestra Pau Casals, però certes dificultats sorgides a darrera hora han obligat a ajornar la seva estrena a Barcelona per a la tanda vinent de Primavera, estrena que, sens dubte, ha de trobar entre els compatriotes de l'autor el mateix favorable acolliment que el públic parisenc li acaba de dispensar.

Les dues audicions de París tingueren efecte els dies 7 i 8 d'octubre, i coincidiren amb la inauguració de la temporada tardoral de concerts.

Abans de transcriure les crítiques aparegudes en la premsa de París, volem donar a conèixer encara l'estudi analític que *Le Guide du Concert* dedicava a la producció d'En Valls la vigília de la seva audició primera.

Diu així:

"Josep Valls, nascut a Barcelona l'any 1904, féu els seus estudis d'un principi a l'Escola Municipal de Música d'aquesta ciutat, i més tard a París, a la Schola Cantorum. Però ell es proclama sobretot fill directe d'un fogar d'art únic, que va conèixer des de la seva infantesa: l'Orfeó Català; i del seu director: Lluís Millet.

El *Concerto* per a quartet i orquestra ha estat compost durant l'any 1931 per al Concurs de la Musical Fund Society de Filadèlfia, el Premi del qual va guanyar.

Emparentat amb l'antic *Concerto Grosso* per certes alternances del "soli" i "tutti", no podria, de totes maneres, ésser classificat sota aquesta etiqueta que convindria, per altra part, interpretar en un sentit molt ample, a l'*Allegro* del debut.

Aquest s'inicia tot seguit per dues exposicions consecutives del tema principal (A) —conjunt de cèl·lules abundosos que jugaran un paper importantíssim en el moment de llur desenvolupament, i el ritme de les quals formarà l'ossada de tota la peça; — la

primera està confiada al quartet, la segona al "tutti". Després d'un "pont" bastant curt, el violoncel ataca el segon tema (B) trencat per forts "tutti" i confiat gairebé tot sencer al quartet, sostingut discretament pels baixos i acabant per una coda manlleuada al tema A. Segueix un desenrotllament bastant complex, preparat per una recordança d'A al conjunt de corda i un "pont" dels "solí". Altres fragments melòdics trets de manera molt lliure d'A i B es dibuixen sobre el teixit del quartet — repetint inlassablement les cèl·lules rítmiques d'A; — i són seguits d'uns tocs curts de trompes en fanfara. Un "fortissimo" estrident provoca un breu repòs per a reprendre totseguit l'atenció amb l'anunci de B per la trompa. Segueix un "crescendo" de la corda i seguidament de tota l'orquestra, construït amb una cèl·lula d'A, que fineix amb la re-exposició d'A pel quartet. Sense modificacions sensibles, una nova exposició d'A pel quartet, amb la intervenció d'uns acords fortíssims de l'orquestra acaba la peça.

L'*Andante*, basat en dues cançons de bressol catalanes, acusa la forma en compartiments, amb alternances del quartet i de l'orquestra. Després de l'exposició del tema principal per la fusta (C) segueix un tema secundari confiat al quartet en sordina i sostingut pels "pizzicati" dels instruments de corda. Segona exposició de C, lleugerament amplificada per a parar a la cantinela del violoncel (D) que proveeix la matèria del quatrè compartiment. Una cadència bastant llarga, treta de D, condueix pianíssim el primer tema (C) que s'esfuma de primer, i es va fragmentant després poc a poc, sempre acompanyat del ritme bressant del conjunt orquestral.

El *Finale*, d'una forma emparentada amb el *Rondó*, contrasta alegrement amb la part precedent per la seva viva rítmica i la frescor dels temes. D'un sol buf, sosté fins a l'acabament el seu aire enjogassat, i ofereix d'ací d'allà, tot passant, contrastes rítmics, engrunes del tema (F) que salten de la trompa a la trompeta, per a afirmar-se vigorosament en la corda... Un moment de retenció condueix el tema central (G) en 3/4, confiat a la trompeta acompanyada del quartet en 6/8. Amb la repetició de G en "crescendo", s'arriba a la darrera exposició de la tornada (E) seguida d'una cobla i d'una coda, molt curta."

M. Paul Le Flem, en ocupar-se de l'obra d'En Valls, precedia la seva crítica, insertada en *Comœdia*, d'aquests mots ben significatius dels corrents del dia:

"Els Concerts Lamoureux han inaugurat la temporada sota el segell beethovenià de la *Simfonia Heroica*. Un símbol certament, ja que és tot un heroisme i dels més purs el que convindrà als nostres músics, a les nostres associacions, per a vèncer tantes forces adverses. Música pura, heroisme pur, descompte de beneficis, renunciament al fàcils renoms, oposant el bagatge de llurs virtuts al descoratjament

d'aquells qui creuen sempre en l'energia d'una música que es replega en si mateixa i treu d'ella la seva substància, la seva vida, les seves lleis, el seu poder arrabassador.

Aquesta és ben bé la lliçó donada per la simfonia beethoveniana que Albert Wolff i els seus col·laboradors varen francament transcriure per a nosaltres amb un ardor que tots els auditors agrairen. A Beethoven seguí l'època nostra, representada per una obra novella, la primera de la temporada, l'autor de la qual és un jove català, J. Valls.

Es tracta d'un *Concerto* per a quartet de corda i orquestra, d'una concepció bastant curiosa. Ens descobreix, indubtablement, un músic que té controlats els seus mitjans i posseeix bé la seva tècnica. Però, al costat de pàgines verament perfectes, hom hi sorprèn divergències singulars de to i d'estil que vénen de nou i perjudiquen la mateixa unitat de l'obra.

Així és que l'*Allegro* inicial, molt enginyós, tractat "alla Bach", sembla un "pastiche", un joc elegant més cerebral que sensible. I també, com a joc, irremeiablement perdut. L'autor prou té consciència d'aquests artificis del discurs, en el transcurs del qual al costat del modernisme del dia afegeix procediments que per la seva part tampoc no guarden cap relació amb l'època de Bach.

En Valls pren una seriosa "revanche" amb l'*Andante*, peça on es barreja amb l'emoció tot l'encís del color. Aquesta pàgina seria perfecte si, envers el final, alguna retallada vingués a alleugerir alguns compassos que no es decideixen a finir. Però cal dir que aquest *andante* està ple de sensibilitat, de poesia, de vida. Hom descobreix un encís infinit en aquestes melopees ardents i dolces a la vegada, que semblen l'eco d'un cant llunyà. Llanguiment, abandó somniador interromput ací i allà per una altra frase de to més vehement i àdhuc patètic. De manera molt habilitosa, el compositor confia al seu quartet de solistes una poesia indefinida, l'encís i l'extrema sensibilitat de la qual no deixem pas de percebre.

Abandonem aquesta poesia en començar el *Final* que ens condueix a la realitat. Marxa bellugadissa de l'orquestra, ràpida envolada, el ritme de la qual, no obstant, més variable que vigorós, manca d'energia profunda. Intervenció pesant del metall que dispara sonoritats brutals obstinades, àvides d'una politonalitat en la qual no es pensava pas fins ací. I després, amb decisió, les consuetudinàries repeses i repeticions són exposades sense altra ambició per part del músic que posar a l'obra el punt final alliberador.

Hem d'elogiar l'excel·lent interpretació que fou donada d'aquest *Concerto*, sota la sensible direcció d'Albert Wolf, intelligent intèrpret de la música i en el qual vibren estretament units el cor i l'esperit. El Quartet Calvet, un dels nostres millors agrupaments d'arquet, va mostrar-s'hi ple d'autoritat, afegint al sentit delicat de les sonoritats una cura constant de l'estil."

Certament, la crítica de M. Le Flem és severa. En canvi M. Robert Dézarnaux, en *La Liberté*, fa un elogi més franc de l'obra del nostre músic. Així s'expressa:

"Els grans concerts actuen novament. Els programes dirigits al Châtelet per M. Paray eren brillants i variats. Però calia anar als Concerts Lamoureux per a escoltar música nova: un *Concerto* escrit per a quartet de corda — l'excel·lent quartet Calvet s'ha cobert de glòria — i orquestra, per un jove músic català, En Josep Valls.

Jo n'he quedat entusiasmat! La primera part recorda els *Concerti grossi*: "alternances de *soli* i de *tutti*", temes francs, entrecreuaments de robustos arabescs melòdics... Així com les noies puntaires barregen de vegades els fils de llurs boixets i fan entrecalats, de la mateixa manera En Valls, de quan en quan, lliga el seu contrapunt. L'*Andante* és del tot superior! Sobre dos temes de "berceuses" catalanes el músic ha compost un nocturn d'una poesia, d'una tendresa i d'una distinció gens comunes. Per altra part, no trobareu pas en aquest *Concerto* una sola vulgaritat, ni cap niciesa... Quin goig tot ell! L'*Andante* té refinaments de timbres que fan pensar en *Ibèria*. L'aire hi passa lliurament: remors indesxifrables de la nit: un somni sonor... I el *finale* és ple de vida i d'alegria."

No menys falagueres per a l'autor són les crítiques que transcrivim a continuació.

D'Emili Vuillermoz (*Excelsior*):

"Albert Wolff ens ha revelat un Concert per a quartet i orquestra d'un jove músic català, J. Valls.

Aquesta obra, premiada en un recent concurs de Filadèlfia, apareix escrita de faiso acurada i construïda seguint les lleis netament escolàstiques. L'*Allegro* inicial és més cerebralment concebut que l'*Andante*, tot perfumat de llunyans records folklòrics. I el final exterioritza un tercer estil. L'obra no té unitat, però revela un compositor que posseeix una bona cultura tècnica. És en el començament de l'*Andante* que trobo la veritable natura del compositor."

De Gustave Bret, director de la Societat Bach:

"Als concerts Lamoureux ha aparegut una partitura inèdita: un Concert per a quartet de corda i orquestra, premiat en un concurs de Filadèlfia. L'autor, J. Valls, treu la seva inspiració del folklore català. Si la seva obra no exterioritza el calor juvenívol i sovint ardent que hom espera d'un compositor que és fill, com Albéniz, d'aquell admirable país, del qual Barcelona és la capital, en tot cas, revela que es tracta d'un músic que posseeix una formació sòlida i una inspiració sincera."

D'Alfred Bruneau, membre de l'Institut (*Le Matin*):

"L'única primera audició fou donada dissabte a la Sala Gaveau: un concert per a quartet i orquestra, de Josep Valls, jove debutant espanyol. Aquesta obra interessant ens arriba de Filadèlfia, on un jurat perspicaç li concedí un premi. L'obra de la qual parlem vol imitar ben palesament la forma del "concerto grosso" dels nostres pares, mitjançant l'alternància dels "soli", que interpretaren molt bé, d'altra banda, els senyors Calvet, Guillervitch, Pascal i Mas, i dels "tutti", però sense identitat absoluta del sentiment. De les seves tres parts, prefereixo la segona, que és una mena de calmos i llunyà nocturn, penetrant i misteriós, fill de dues encisadores cançons de bressol catalanes. Aquesta segona part apareix plena de poesia, de color i de tendresa, malgrat el seu desenrotllament una mica lent. Els altres temps, potser menys impressionants, tenen, amb tot, ritme, caràcter i alegria. El conjunt és simpàtic."

Cal retenir encara el que M. Contantin Photiadès, de la *Revue de Paris*, ha deixat consignat:

"París, dissabte 7 octubre 1933. — Els "Concerts Lamoureux que habitualment es reclouen en un repertori molt ben escollit; però un xic restringit i monòton, han tingut aquesta vegada l'ardidesa d'efectuar llur reobertura amb una partitura ben recent, el *Concerto per a quartet i orquestra* de M. Josep Valls.

Aquesta obra ens havia estat fins ara inaccessible. Per altra part, la nostra ignorància s'extenia a la persona mateixa de l'autor, l'edat del qual, la nacionalitat, la formació musical, les tendències seves, ens proposaven altres tants enigmes. Certament, tothom ha pogut llegir en la premsa que aquest *Concerto*, escrit en 1931, ha guanyat el primer premi en el concurs de la *Musical Fund Society* de Filadèlfia. Però després d'això, què sabiem? La lectura només de les notícies oficials ens assabenta que aquest jove compositor, nascut a Barcelona en 1904, vingué a París als vint anys per a estudiar a la Schola Cantorum, la qual cosa no el priva pas de reservar la seva més gran gratitud envers les institucions legals que prepararen els seus debuts. Resumint a propòsit d'això els seus anys d'aprenentatge, En Josep Valls, saluda amb emoció la choral ORFEÓ CATALÀ, on fou admès a l'edat de sis anys, i l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Homenatge tan honorable per als seus mestres com per a ell mateix.

Després d'això, els nostres aficionats no han deixat d'esbrinar en el curs de l'audició el que havia après En Valls en la seva terra, i, d'altra part, el benefici que havia tret de les disciplines franceses a les quals ell va sotmetre's, ja que cadascuna d'aquestes influències es fa sentir al seu torn.

Per una fidelitat afortunada, el músic llorejat s'aplica d'un principi a conrear el seu camp hereditari. A la seva pàtria manlleua el color xardorós de l'allegro inicial, la petulància característica del Migdia mediterrani, amb els seus ritmes lleugers, imperiosos i valents. Les seves idees personals s'enlairen tot seguit sobre la trama que li ofereixen, sense massa interval, algunes danses o cançons populars...

Però heus ací el que no procedeix ja dels atavismes naturals. La primera part del *Concerto*, igual que la darrera, demostren una ciència del contrapunt, un gust de l'arabesc sonor i de les grans branques temàtiques, una enginyosa ordenació de les "cèl·lules" generatrius que no podrien pas manifestar-se sense l'estudi amorosament pregon dels vells textos primitius, des del cant-pla fins a Bach, passant pels madrigalistes. A més, una tal cura de les "exposicions", dels "ponts" i "desenvolupaments", evoca per a la generació present el record dels cursos de Vincent d'Indy a la casa de la "rue Saint-Jacques". Aquest jove té molta raó de venerar els seus mestres, tots els seus mestres, ja que els deu infinitament. Sens dubte, encara, la Schola podria fer-li retret de certs assaigs malaventurats de politonalitat! No hi fa res, la seva naturalesa, probe, lleial, robusta, l'ha perseverat dels contagis més perjudicials. ¡Benaurets els talents que, en els nostres dies, són prou forts per a defensar-se!

Aquestes primícies són ben dignes d'ésser tingudes en compte. Els jutges americans no s'han equivocat pas. L'esdevenidor somriu amigablement a En Valls, per tal que aquest debutant realitzi en si mateix la unitat fonamental. És ací on radica el seu defecte més greu."

M. Photiadès, com han fet els altres crítics, recalca el punt flac d'En Valls. De totes maneres, reconeix la importància de l'obra i acaba així:

"Passem llis sobre aqueixos errors. En Valls no ha complert encara els trenta anys. Les seves qualitats són de l'ordre més elevat. A condició d'adquirir ben prompte un estil homogeni, un equilibri sòlid, aquest jove està segur d'aconseguir un lloc ben distingit entre els músics de la península."

En fi, Adolf Boschot, de l'Institut, a l'*Echo de Paris*, després de fer algunes reserves sobre la unitat d'estil de l'obra d'En Valls, declara que "un tal assaig no manca pas de talent; en més d'un indret revela invenció i àdhuc sensibilitat poètica. Els passatges més lliures de l'*andante* tradueixen, amb encis ben suggestiu, impressions crepusculars o nocturnes, la dolçor i melangia de les quals són molt penetrants. Hom troba en aquesta pàgina un moment de lirisme que és d'un veritable artista".

Clourem ara la desfilada d'aquests retalls crítics amb les paraules del mateix autor, En Josep Valls, que es llegien al començament de la nota, per ell redactada, inclosa en el programa oficial del primer concert de l'Orquestra Lamoureux. És una confessió que estimem tots els mestres de l'ORFEÓ CATALÀ i agraïrem sempre per l'afecte gran que respira envers la nostra preuada institució.

"A l'edat de sis anys — ha escrit En Valls — jo formava part de la choral *Orfeó Català*. Allí he conegut, des de petit, el cant gregorià, la música religiosa del segle XVI i les delícies dels contrapuntistes francesos i neerlandesos. Allí m'he familiaritzat amb les grans obres de la música clàssica i moderna i he après a estimar la cançó popular. M'he format, doncs, en aquesta escola, l'ensenyament pràctic i desinteressat de la qual ha deixat en el meu esperit una empremta profunda."

J. S.

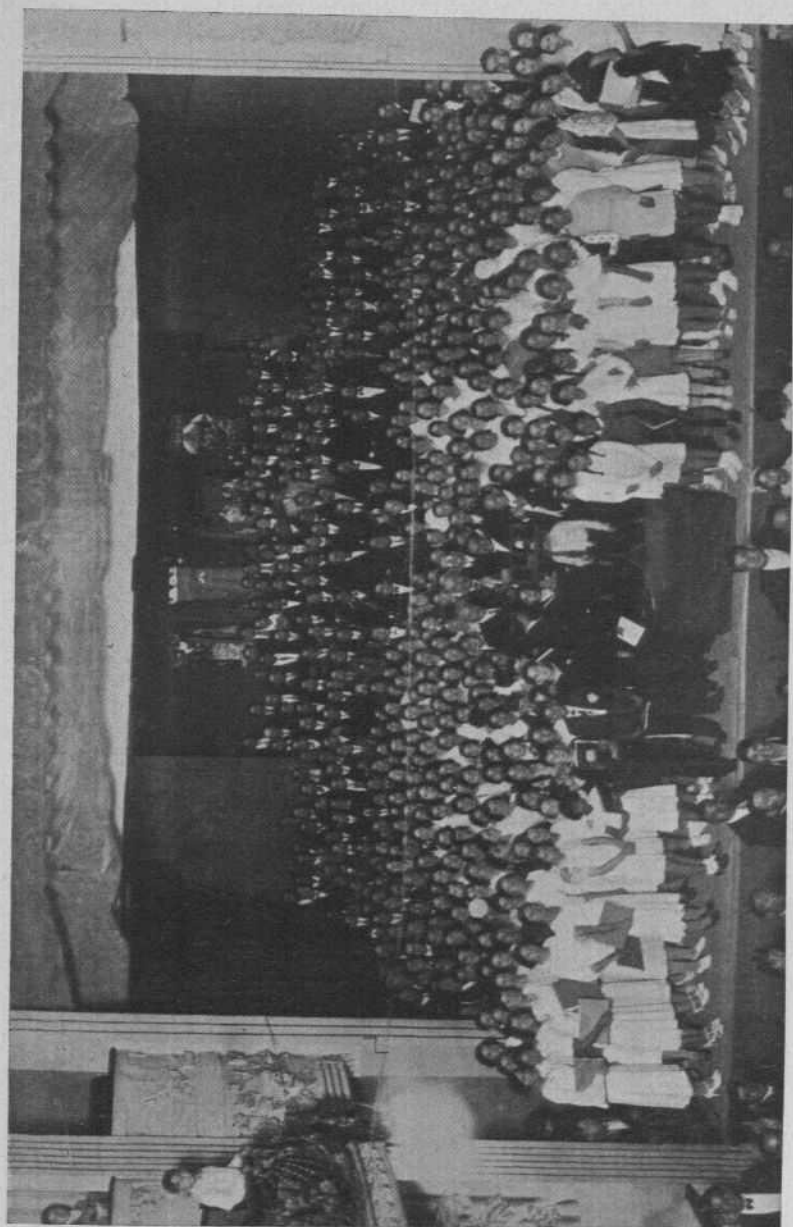
La setena diada de Germanor d'Orfeons de Catalunya

Terrassa, la feineria ciutat vallesana, aplegà en el seu si, el diumenge, dia 22 d'octubre, els següents orfeons: "Orfeó Caldenc", de Caldes de Montbui; "Orfeó Castellarenc", de Castellar del Vallès; "Orfeó Montserrat", d'Olesa de Montserrat; "Orfeó Granollerí", de Granollers; "Orfeó de Sabadell", de Sabadell, i "Escola Choral", de Terrassa. Totes aquestes entitats corals pertanyen, doncs, a la Comarca del Vallès, i a elles la "Germanor d'Orfeons de Catalunya" adjudicà, com a resultat del concurs que en aquestes mateixes planes anunciàrem, una important subvenció per tal d'arribar a efecte aquest aplec.

De bon matí arribaren a la capital vallesana els orfeons que acabem d'enumerar, els quals es traslladaren tot seguit al Teatre Principal per tal d'assajar, sota la direcció dels mestres Millet, Pujol i Llongueres, les peces de conjunt que havien de cantar-se en el concert de la tarda. Les observacions que els referits mestres feren als cantaires foren copsades amb força atenció i donaren un resultat, que com veurem després, es multiplicà en perfecció en el concert de la tarda.

A les onze del matí, quan l'assaig fou acabat, tots els orfeons, amb les seves respectives senyeres, es dirigiren a saludar l'Excm. Ajuntament de la ciutat, el qual havia donat també una subvenció per a tan important aplec. Abans d'efectuar-se la cantada de salutació, una nodrida delegació de l'Ajuntament rebé, en la seva sala de sessions, la representació del "Consell Permanent de la Germanor", format pels mestres Pujol, Llongueres i Balcells, amb el seu president mestre Millet, els mestres directors i presidents d'orfeons, representants de la premsa i altres invitats. El regidor senyor Oliart, féu ús de la paraula per tal de saludar tots els assistents i desitjar-los una bona estada a la ciutat. Féu constar com la iniciativa d'aquesta visita corresponia a la benemèrita Escola Choral terrassenc i se'n sentí orgullós. El mestre Llongueres va contestar a l'alcalde amb mots d'agraïment, i ensems dedicà un record a l'inoblidable patrici terrassenc, N'Emili Badiella Ribas, gràcies a la generositat del qual, digué, pogué celebrar-se a Barcelona l'homenatge que l'any 1912 tots els orfeons de Catalunya dedicaren a l'ORFEÓ CATALÀ amb motiu de les seves noccs d'argent. Tingué també frases encomiàstiques per al patriarca dels nostres orfeons, el mestre Millet.

Seguidament l'imponent conjunt de cantaires, sota la direcció del referit mestre, cantà davant la Casa de la Ciutat, *El cant de la Senyera*, de Millet; *La Balanguera*, de Vives, i *Els Segadors*, aquestes dues últimes amb la preada col·laboració de la cobla "Barcelona Albert Martí". Totes les composicions foren subratllades amb vius aplaudiments. Només hem de lamentar que el poble terrassenc no acudís en massa a la plaça a presenciar aquest acte. Cal que les obres filles del poble que s'adrecen a l'es-

APLEC COMARCAL D'ORFEONS DEL VALLÈS
Orfeons reunits al Teatre Principal de Terrassa en l'acte del concert.

perit, no siguin desamparades pel mateix poble, el qual d'aquesta faisó atempta contra elles mateixes.

* * *

La referida comitiva, a la qual s'ajuntaren uns quants regidors, precedida per la Banda Municipal, s'adreçà a la barriada de Sant Pere, per tal d'inaugurar un carrer amb el nom d'Emili Badiella. El referit senyor Oliart féu l'ofrena al poble en nom de l'Ajuntament, donant les gràcies en nom d'ell i en nom de la Germanor d'Orfeons al mestre Llongueres, elogiant novament totes les virtuts i generositats d'aquell home a qui tant deu l'art a Terrassa, i a qui tant deuen també els orfeons de Catalunya. Els dos oradors foren molt aplaudits. El fill d'Emili Badiella, qui assistia a l'acte, rebé amb aquest motiu moltes felicitacions.

Fem constar que la làpida inaugurada és una obra meritòria de l'escultor senyor Cabanes.

* * *

Els mestres i orfeonistes es traslladaren, tot seguit, a les esglésies romàniques terrassenques. El Dr. Homs, ecònom de Sant Pere, hi celebrà una Missa, que la capella d'aquesta parròquia, dirigida pel mestre Tomàs, féu més solemne amb els seus cants, interpretant de manera exquisida i amb unitat sorprenent diversos motets polifònics.

Molts dels visitants, acompanyats del pintor terrassenc Joaquim Vancells, pogueren admirar el baptisteri, retaules i les pintures murals d'aquestes delicioses capelles que constitueixen un orgull per a Terrassa.

* * *

L'Escola Choral oferí un dinar, en el seu estatge, al "Consell permanent de la Germanor d'Orfeons", autoritats, premsa, mestres i presidents d'orfeons i ex-presidents de la referida entitat, dinar al qual assistí també el fill d'Emili Badiella, amb la seva distingida esposa. L'àpat transcorregué ple de la més franca companyonia i fou excellentment servit.

En els brindis parlaren el president de l'Escola, senyor Fainé, oferint l'àpat; el mestre Llongueres, enaltint l'obra del mestre Millet i dels orfeons i dedicant, encara, un tendre record al malaguanyat Badiella. Al·lusió que fou contestada pel fill del gran patrici, "el qual des del Cel, digué, us ho sabrà agrair millor que jo". També el mestre Millet digué unes curtes paraules, que foren ovacionades i escoltades a peu dret. També parlaren, entre altres, el mestre Planas, de Sabadell, i el representant de l'Ajuntament de Terrassa, qui en nom de l'Ajuntament, prometé ajudar l'Escola Choral en tot allò que les seves forces permetessin.

* * *

A les cinc de la tarda tingué lloc al Teatre Principal el gran concert dels orfeons. Val a dir, en honor de Terrassa, que el públic emplenava completament el local.

Inicià el concert l'"Orfeó Caldenc", dirigit pel mestre Magí Ramèntol, que va

cantar curiosament *La verema*, de Lassus, i *El pardal*, de Pérez Moya. Seguí després l'"Orfeó Castellarenc", dirigit pel mateix mestre, el qual executà amb facilitat *La filla perduda*, de Domènec, i *Al joliu bosc*, de Jannequin. L'"Orfeó Montserrat", d'Olesa, cantà, sota la direcció del mestre Francesc Monné, el choral *Oh Jesús*, de Bach, i el brindis de Mozart, i obtingué, en especial en la primera obra, belles fineses d'execució. L'"Orfeó Granolleri", dirigit pel mestre M. Bataller, cantà amb valentia *El ruc entremaliat*, de Morató, i *L'estany de Banyoles*, sardana de Sancho Marraco. L'"Orfeó de Sabadell", dirigit pel mestre Josep Planas, cantà *L'hivern*, de Lully, i la sardana *Les neus que es fonen*, de Morera. Heus ací un chor que canta amb una bellíssima emissió i fusió de les veus, fruit d'un treball depuradíssim i ben madurat. El públic demanà la repetició de *L'hivern*. L'Escola Choral de Terrassa, dirigida pel mestre Joan Tomàs, fent honor a la seva tradició artística, cantà amb afinació impecable i gran justesa d'estil la magnífica obra *La sesta*, de Noguera, i *Cançoneta*, de Massarani, que el mestre Tomàs féu repetir a prec del públic.

Tots els orfeons plegats desgranaren a la tercera part, el següent programa: *El cant de la Sènpera*, Millet; *Cançó de Nadal*, Pérez Moya; *Muntanyes regalades*, Sancho Marraco; *Vent fresquet de tramuntana*, Pujol; *Marinada*, de Pérez Moya; *Som catalanas* (cant patriòtic), Llongueres, i *Els Segadors*, les quatre últimes amb l'encertada col·laboració de la cobla "Barcelona Albert Martí". Totes les obres foren dirigides pel mestre Millet, a excepció de les dels mestres Pujol i Llongueres, que ho feren per llurs propis autors. En conjunt sonà amb bella homogeneïtat i obeí amb intel·ligència les indicacions dels referits mestres. Totes les obres foren ovacionades i algunes d'elles repetides. La repetició de *Marinada*, fou dirigida pel seu autor, el mestre Pérez Moya, allí present.

* * *

L'"Escola Choral de Terrassa" volgué que restés un bell record d'aquesta exemplar i simpàtica festa, i a tal efecte féu imprimir un elegant fascicle, model de bon gust i exquisidesa, en el qual hi havien alguns articles que parlaven de diverses activitats terrassenques, i treballs adients a l'acte dels mestres Millet, Llongueres i Tomàs, junt amb la reproducció de la magnífica exortació que amb el títol "Als cantadors de Terrassa" el nostre altíssim poeta Joan Maragall adreçà un dia a aquesta entitat.

No ens sabem estar de reproduir a continuació l'article que el nostre mestre Millet escriví per a tal fascicle amb el títol "Els aplecs d'orfeons". Heus-lo ací:

"La unió fa la força. L'home necessita l'home. L'art és un dels majors vincles socials. La veu humana, que és l'instrument model, el perfecte per excel·lència, quan canta en conjunt és l'expressió més forta dels sentiments primaris de la humanitat. En l'art individual hi pot haver el sentiment inefable d'una ànima sensible i subtil; en l'art col·lectiu, quan té per fonament l'esperit racial, llavors és l'expressió la més forta i la més essencial de l'ànima que aguanta un poble.

Heus ací la raó d'ésser dels orfeons de Catalunya; ells són l'expressió autèntica del nostre sentiment de raça; en són l'expressió i la seva expansió al mateix temps que el mitjà més eficaç per a la seva conservació, desenrotllament i perfecció.

Així, doncs, en aquest nostre moment de redreçament de les nostres llibertats; en aquest nostre temps de reconstitució política; en aquests dies que en podríem dir

d'aprenentatge de govern propi; en aquest moment delicadíssim i singular per a l'esdevenir de la nostra Pàtria, és precis que el cant dels nostres orfeons, la cançó de la nostra ànima i del nostre esperit cantada pel mateix poble, encengui foguerada, enardeixi tots els cors, neutralitzi les males passions que mai no falten entre els homes perquè Catalunya servi la seva ànima catalana i no la vengui a gent estranya. Ara és hora que tot català faci rodona entorn d'aquests cantaires abnegats, tots fills del poble, que han après la cançó nostra per tal que l'amor ofegui la mala herba dels egoïsmes, perquè el sentiment catalanesc imperi i amb noble germanor ens porti a una pau gloriosa d'una vera llibertat.

Un aplec d'orfeons no és un orfeó. Un orfeó ja és un aplec esplèndid de bones voluntats en el cant, un aplegament cordial d'homes, dones i nois; però un aplec d'orfeons ja és un nucli enorme de voluntats, ja és una conjunció gegantina; ja és un cordatge, una trena fortíssima capaç d'hissar la bandera de l'ideal als cims més enlairats; i si aquest aplec és de germans d'un mateix pla, d'una mateixa vall o encontrada, llavors aquesta conjunció té un caire amorós especial, és com un dinar de festa major d'una gran família, com una gran rodona entorn de la llar encesa d'una família patriarcal.

Ja veieu, amics cantaires del Vallès, quin sentit té aquest aplec que aneu a realitzar al cor d'aquesta vall, tan frescal i lluminosa, tan riallera, que només en recordar-la, ja sentim una plàcida alegria.

Aquest aplec té un sentit fort de germanor íntima de tots els cantaires vallesans; té el sentit del nostre ver art popular, enemic aferrissat d'aquest art vulgar modern que es menja les entranyes del bon gust del nostre poble i que pot cuinar a matar tota la sanitud catalana, si aviat no li aixafem el cap amb el crit suprem del nostre art de raça. I, sobretot, aquest aplec ha de tenir el sentit del cant de la nostra restauració nacional, del cant que ajunta i agermana tots els sentiments de Pàtria, no solament de tots els fills d'aquest Vallès estimat, sinó de tots els catalans. I aquest Aplec ha de servir encara perquè Catalunya vegi en els seus orfeons un llaç d'unió per a tots els seus fills, i perquè hi senti el ver accent de la seva ànima sentimental que a tots crida en un sol cor i en un sol cant per la glorificació de la nostra terra.

Que Déu sia amb nosaltres perquè aquesta nostra obra fruiti bellament."

* * *

REVISTA MUSICAL CATALANA, en associar-se als sentiments de tots aquells que concorregueren a l'aplec que acabem de ressenyar, no es pot estar de felicitar i encoratjar vivament la "Germanor dels Orfeons de Catalunya", per tal que no defalleixi mai en la tasca empresa que tant de bé ha fet i farà a l'ànima immortal del nostre poble.

Moviment musical

SUÏSSA

GINEBRA. — Andrés Segovia és un dels favorits del públic ginebrí que el veu sempre amb joia tornar. El seu darrer recital fou un triomf. El programa del gran guitarrista presentava, a més d'algunes pàgines escollides de Weiss, Sors, Bach i Schubert, les *Peces característiques* de Torroba, un *Petit vals* de Ponce i una *Fantasia-sonata* de Joan Manén, donada per primera vegada. Aquesta obra, la més llarga i una de les més difícils que s'han escrit per a guitarra, segons es llegeix en el programa, és d'una línia sòbria i bella, d'una gravetat sobirana; hem de dir que va fer-nos una gran impressió. Andrés Segovia va interpretar-la amb la mestria, el bon gust i l'elegància que tant de caràcter donen a aquest músic perfecte.

A la sala de la "Réformation", el senyor Tito Schipa, cantà, amb magnífica veu, un programa compost d'àries d'òpera, melodies i cançons populars que constituí per al brillant cantor un èxit sorollós.

M. Raoul Follereau, fundador i president de la Lliga d'Unió llatina, a París, presentà en una conferència plena de verbositat, i en ocasió de representar-se ací de nou l'òpera *Lluïsa*, tota la producció de Gustave Charpentier. A la conferència seguí una part de concert en el transcurs del qual van cantar-se nombrosos fragments del mestre francès M. Gustave Charpentier qui, l'endemà, va dirigir al Gran Teatre l'esmentada obra seva i fou vivament aclamat pel públic ginebrí.

Una sessió de sonates (en *fa* menor, de J. S. Bach; en *re* menor, de Mozart, i la *Kreutzer*, en *la* major, de Beethoven) donada pels senyors Adolf Busch i Rudolf Serkin obtingué un excel·lent acolliment per part d'un públic fidel que estima les interpretacions acabades d'aquests dos artistes.

"Està organitzant-se actualment una associació per al desenrotllament i el perfeccionament de l'art del cant i de la paraula, directe i microfònic. Aquesta associació perseguirà tots els fins útils davant del renaixement de l'art del cant i de la paraula i constituirà un mitjà d'estudis que es beneficiarà del concurs de totes les competències mundials." Aquest manifest del doctor Wicart, de París, autor del remarcable llibre "le Chanteur", servia d'introducció a una conferència el títol de la qual era "Per al Renaixement del cant". El nom del conferenciant i distingit laringòleg havia cridat a la "Réformation" tots aquells que canten i s'interessen per l'art aquest. Confessarem que la referida conferència ens ha decebut un xic. ¿Un organisme internacional seria prou eficaç per a renovar l'art del cant? Ens declarem escèptics. Però no hi ha dubte que el Dr. Wicart, qui fa cures remarcables, ha escorcollat, fins a tots els seus recons, el problema de la veu. Per a fer-se'n cabal, n'hi ha prou amb fullejar el seu llibre "le Chanteur". Quant a la conferència, hem de confessar que fou una exposició bastant incompleta de les seves idees. Els ginebrins, a qui agrada veure les coses clares, esperaven dels cantaires col·laboradors del Dr. Wicart (Mmes. Yvonne

Gall, Hédoin, Cunelli, MM. René Maison, Couzinou i Lhoest, gairebé tots de l'Òpera de París), exemples i demostracions del que no es deu fer i del que hom deu fer, amb un anàlisi profunditzat de cada exemple. En lloc, doncs, d'aquesta demostració, vam escoltar un copiós programa que valgué, això sí, als excel·lents cantors nodrits aplaudiments.

Al Conservatori, la "Societat de música de cambra" ha obert la sèrie dels seus concerts amb una audició d'obres de Debussy i de Ravel. La *sonata* per a violoncel i piano (MM. Martin i Honegger), la *serenada* per a violí i piano (MM. Goering i Martin) foren executades amb talent, pels membres d'aquest excel·lent agrupament. Els *Epígrafs antics* que vàrem sentir l'hivern passat, orquestrats per M. Ernest Ansermet i interpretats amb la claredat meravellosa que aquest director sap posar de relleu en les obres de Debussy, s'han tocat, aquesta vegada, en la forma original a quatre mans per MM. Martin i Reichel. Per acabar MM. Honneger i Goering executaren una sonata de Ravel per a violí i violoncel.

LAUSANA. — Entre els recitals que s'han donat a Lausana, esmentarem el dels dos germans Georges i Victor Desarzens, violinistes, els quals exhumaren amb el goig més gran dels delicats, algunes obres a dos violins, oblidades en les Biblioteques. Purcell, Leclair, J. S. Bach ompliren el programa. Una obra contemporània, la *sonatina* del compositor txec B. Martinu, per a dos violins, completà la sèrie aquesta que els dos violinistes lausanencs traduïren amb la probitat artística que ha fet llur reputació.

No voldria pas acabar sense fer menció del bell esforç artístic realitzat per l'orquestra i el cor de l'Acadèmia de Santa Cecília, de Lausana, sota la direcció de Mr. Ernest Simoncini. L'abnegació, el bell entusiasme, d'aquest jove director, acompanyats del més elevat ideal artístic han conduït aquests agrupaments a un magnífic resultat. Altres concerts tenen anunciats encara els mateixos artistes, en el transcurs dels quals seran donades, entre altres, dues primeres audicions: el *Psalm C* de Haendel i una obra nova del músic suís Pierre Maurice: *Nativitat*, inspirat en un vella nadala de 1598.

THOÛNE. — En aquesta ciutat ha estat inaugurat el 24 de setembre el monument erigit a la memòria de Johannes Brahms, qui havia viscut a Thoun els anys 1886-1888. Aquest monument ha estat emplaçat en el "quai Brahms" (antic Hossetten quai). Afegirem que Brahms va escriure en l'esmentada ciutat, entre altres composicions: el doble concerto per a violí, violoncel i orquestra; la sonata en *la major*; el trio en *do menor* amb piano. Amb motiu d'aquesta inauguració s'organitzaran dos concerts que permetran d'escoltar el doble concerto, el trio en *do menor*, el *Schicksalslied*, la *rapsòdia* per a cor d'homes, contralt i orquestra, les variacions orquestrals sobre un tema de Haydn, alguns chors encara i peces de piano.

BERTHE VAUCHER

VALÈNCIA

La vida musical va prenent el caient d'hivern. Prompte reprendrà les seves tasques la Filharmònica, i ja podem donar nota d'algunes actuacions musicals. Primerament la Banda Municipal amb els seus concerts de diumenges i en els quals dona a conèixer el repertori simfònic amb moltes obres modernes, tal vegada, aquestes les més apropiades, per a la transcripció bandística.

A mitjans d'octubre començà els seus concerts l'"Orquestra de Cambra" que dirigeix el violinista F. Gil, que té una qualitat remarcable: la d'excehnt i perseverant organitzador. Quotes de socis i una migrada subvenció municipal són els mitjans materials d'aquesta jove agrupació. El concert inaugural va tenir lloc a la bella sala del Conservatori. Primerament oïrem la *Serenata en sol*, de Mozart, executada amb atenció. Després "Cobles de la meva terra" de Palau, arreglades amb piano, de bella imaginació i gallarda forma. *Largo e Presto* de B. Marcello, fou orquestrat d'una reducció a piano per un jove músic, Climent Lozano, amb traça. Una "Serenata" de Bacarisse va interessar per la combinació de sonoritats curiosament obtingudes amb l'orquestra de corda; s'hi veu una notable sensibilitat per a trobar timbres, superior a la de les idees; en certs moments es veuen desfilar ombres conegudes pel pentagrama, especialment aquell humorístic "Gradus ad Parnasum" de Debussy. S'acaba el programa amb un minuet i "Sonata" del compositor Asensi, més conegut per la seva actuació en escriure sarsueles i revistes teatrals; cal dir que la Sonata resultava de forma així mateix, direm, dramàtica. L'auditori va aplaudir força els autors valencians, i els intèrprets del programa, tant el director Gil com els joves professors, sense oblidar el pianista F. Ciscar.

Artistes joves valencians a l'estranger. — A París ha donat un recital de música de clavicèmbal, en l'"Exposició retrospectiva del Moble" la deixeblla de Landowska, Empar Garrigues, jove de valor positiu, pensionada per l'Ajuntament, i que fa honor a la pensió. Heus ací una artista el nom de la qual cal retenir. La pensió li fou atorgada gairebé per les seves condicions artístiques, que havien estat postergades en altre centre en favor d'una personalitat la qual ha continuat en el més rigorós incògnit.

Un altre jove pianista acaba d'obtenir la pensió concedida per la Diputació al Conservatori. Ens plau dir que s'ha fet justícia i que el pensionat és digne de ser-ho. És tracta d'un jove, Josep Roca Coll, que té indiscutibles qualitats de músic i que té impuls orientador al mateix temps que una ferma tècnica, una seguretat en l'"ofici", que el fan creditor a la distinció atorgada. És Josep Roca un jove de 17 anys que llegeix amb tota facilitat, que transporta, que té "cop de vista" i bona sensibilitat.

S'anuncia la creació d'una nova societat coral. Desitgem que arribi a ser un fet. Però són moltes les societats que fan la prova, comencen a ajuntar elements, fan uns assaigs, donen una sessió... i ja han viscut. O és converteixen en teatrets de sarsuela. — E. L. CH.

BARCELONA

GRAN TEATRE DEL LICEU. — El programa general de la temporada d'òpera per al curs 1933-34 acaba de fer-se públic. La inauguració està anunciada per al dijous 23 del present mes. Aquesta temporada d'hivern, sota el patronatge de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, tal com va regir ja el curs passat, constarà de 45 funcions, de les quals correspondran 31 a la nit i 14 a la tarda de dies festius.

El programa de la funció inaugural comprendrà dues estrenes: el drama líric en dos actes, dividits en quatre quadres, llibre de Carles Fernández Shaw, música de Manuel de Falla, *La vida breve*, i el ballet en un acte, llibre de G. Martínez Sierra, música de Manuel de Falla, igualment, *El amor brujo*. Aquestes obres seran dirigides pel mestre Joan Lamote de Grignon, i s'oferiran amb decorat i vestuari nous. Les decoracions són degudes, respectivament, als reputats artistes Oleguer Junyent i Ramon de Campmany.

La segona funció de la temporada tindrà lloc el dissabte dia 25, per a presentació de la companyia russa, amb la llegenda *La Ciutat Invisible de Kiteg*. El dia 30 faran la seva presentació la soprano Clara Jacobo i el tenor Aurelià Pertile; tot seguit tindrà lloc la represa de l'òpera del mestre Enric Granados, *Maria del Carmen*, i la reaparició del gran artista Feodor Txaliapín amb la seva incomparable creació de *Boris Godunof*.

Euda d'Uriac, l'òpera d'Amadeu Vives, en tres actes, basada en la llegenda dramàtica *Les monges de Sant Aïmant*, d'Àngel Guimerà, figura també en repertori d'aquesta temporada. Per a la mateixa obra, el pintor escenògraf S. Alarma està pintant sis decoracions.

El decorat per a l'òpera *Edip Rei*, de Strawinski, s'ha confiat al prestigiós pintor Francesc d'A. Galí.

Pels elements de gran vàlua reunits enguany, és d'esperar que la sala del Liceu oferirà la present temporada el més brillant aspecte.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: ORQUESTRA PAU CASALS. — L'Orquestra Pau Casals ofrenà els ja tradicionals Concerts de Tardor. Tingueren lloc els dies 12, 15, 19, 22, 25 i 29 d'octubre. Heus ací el programa del primer concert: *Coriolà* (obertura), Beethoven; *Simfonia de comiat*, Haydn; *Exultate jubilate* (motet), Mozart; *David Penitent* (Oratori), Mozart.

Ens fou agradós de tornar a sentir la bella obertura *Coriolà*, de Beethoven, obra bellament simfònica i ver model d'obertura.

I escoltàrem també amb gust la curiosa i graciosa i suggestiva i maliciosa Simfonia dita de comiat, del vell Haydn. Heus ací un model poc citat de música amb programa. I no repetirem el sentit, la història de l'esmentada Simfonia perquè tots els músics i aficionats la coneixen prou bé.

Amb el motet *Exultate, jubilate*, de Mozart, es presentà al nostre públic la soprano holandesa Mia Peltenburg, ben coneguda arreu. La dita artista posseeix una veu bellíssima i ben extensa i canta, a més, amb just i acurat estil. Assolí un èxit franc, merescudíssim.

I el concert terminà amb l'audició de l'oratori *David Penitent*, a l'execució del qual col·laboraren Mia Peltenburg, Carme Gombau, Emili Vendrell, l'organista Vicents Maria de Gibert i l'Orfeó Gracienc.

L'Oratori ja esmentat, de Mozart, és importantíssim. És, sens dubte, desigual d'estil, ja que, en escriure'l, Mozart se serví de pàgines escrites, creades anteriorment. Però hi ha en el susdit Oratori, veritables i genials encerts. El duet que canten les sopranos, per exemple, és deliciós. L'ària de tenor és bellíssima i el doble chor (*Largo*) recorda les millors produccions de Haendel i de Joan Sebastià Bach.

L'obra de Mozart, que Pau Casals dirigí (com d'altra banda, les altres obres del

programa), fou ben executada. Orquestra, solistes, agrupament coral i Vicenç de Gibert, tots interpretaren l'obra devotament.

I el primer concert de Tardor fou, doncs, interessant.

Segon concert: Hi havia al programa del segon concert, l'obertura d'*Ifigènia a Tàurida*, de Gluck-Wagner; *Antar*, de Rimski-Korsakow; Simfonia en *mi bemoll*, de Silvio Lazzari; *Alfeu i Aretusa*, de Barberà, i *Les facècies de Till Eulenspiegel*, de R. Strauss.

Per què no dir-ho?, el poema simfònic: *Antar*, de Rimski-Korsakow, ens va semblar envellit. Tota aquella música apareix ja una mica buida, malgrat l'encís evident, innegable, de la destra, de la rica orquestració de Rimski-Korsakow.

La Simfonia en *mi bemoll*, de Silvio Lazzari (obra que s'executava, entre nosaltres, per primera vegada), és una producció important, seriosament bastida, que inspira un pregon respecte. Silvio Lazzari és un músic traçut; un músic que escriu la seva simfonia amb serietat, amb dignitat. Dissortadament, la substància amb la qual la simfonia de què parlem ha estat creada, no és prou valuosa per a permetre llargs desenvolupaments. I l'obra apareix, doncs, llarga i, a voltes, cansa una mica. Apareix, en fi, ben palesament desigual. Però hi ha en la dita creació *recons bonics*. Afegirem encara que globalment considerada, l'obra del mestre Lazzari és més dramàtica que simfònica. De vegades evoca l'ambient del ballet, altres vegades l'alt vol líric del drama musical. I no dubtem que l'autor de *Le Sautériot* i de *La Lépreuse* és, per damunt de tot, un compositor dramàtic.

I cal ara fer constar que la Simfonia de Lazzari fou ben tocada, sota la direcció del mestre Joan Lamote.

Ens fou agraït de sentir una producció novella del mestre Barberà: *Alfeu i Aretusa*. Heus ací com descriu el propi autor el seu poema simfònic:

"Aquesta obra està constituïda per tres parts o seccions simfòniques. La primera secció s'inicia en un ambient de natura tranquil·la a guisa d'introducció. Una major movimentació acusa l'arribada d'Aretusa. Unes alternàncies, en forma d'arabesc, de flautes, clarinets, corda i celesta, combinant-se amb puntillismes, descriuen el bany de la nimfa. Una corba melòdica d'amplitud lírica, que diuen els violins i violes a l'uníson, desplega el tema d'Alfeu enamorat. Unes formes episòdiques tradueixen l'esglai d'Aretusa. Un moviment viu descriu l'intent frustrat de la nimfa de fugir d'Alfeu i un decreixent ens porta al prec anguniós i trist d'Aretusa qui cerca la manera d'escapar-se; hom sent després el tema d'Alfeu dit pel corn anglès, contestat per l'oboè i s'ataca la secció següent.

La segona secció descriu la frenètica cursa d'Aretusa perseguida per Alfeu. Aquesta secció, que passa per diferents incidències i percussions temàtiques, acaba amb el clam anguniós i desesperat d'Aretusa, traduït en l'orquestra per un agut fortíssim i vibrant de la trompeta, recolzada pels altres instruments.

Segueix una transició confiada a la corda i flautes, tonal i harmònicament amorfa, descrivint el núvol que cobreix Aretusa, per a conduir-nos gradualment cap a la tercera secció.

La tercera secció descriu la metamòrfosi de la nimfa convertida en cascada. El tema d'Aretusa hi és tractat amb amplitud lírica projectant-se damunt de fons harmònic en moviment. La fi és assenyalada pel tema d'Alfeu portat als baixos combinant-se amb el tema d'Aretusa a l'agut i esvaint-se en un pianíssim."

Ningú no ignora que el mestre J. Barberà és un músic estudiós, conscient. I cal afirmar que el seu Poema Simfònic sona esplendorosament. Barberà és, doncs, un destre orquestrador. El Poema del nostre músic ha estat escrit, a més, amb cura, lúcidament. I l'argument poètic apareix exterioritzat, plasmat, amb traça evident. I tot és just, bonic, feliç. Algun cop la música de Barberà evoca el record de Dukas, de Ricard Wagner. Però en escriure avui per a l'orquestra, ¿com evitar la influència dels grans músics, com fugir de llur ferma suggestió? Amb tot, el Poema de Barberà és personal i acusa la presència d'un gran músic.

Josep Barberà dirigí la seva obra, que fou acollida amb llargs picaments de mans. I subratllem amb gust l'èxit franc del nostre amic i col·laborador.

I el concert terminà amb una bella execució, sota l'experta i segura direcció del mestre Lamote, de les sempre curioses i admirables *Facècies de Till Eulenspiegel*, l'obra mestra de Ricard Strauss.

Tercer concert: Pau Casals dirigí les següents obres: *Concert de Brandeburg*, núm. 4, per a violí concertant, dues flautes, instruments i arc continu, J. S. Bach; *Quatrena Simfonia*, Beethoven, *Simfonia domèstica*, de Ricard Strauss.

Eduard Toldrà, Narcís Carbonell i Jaume Roca triomfaren en tocar els *solí* de l'obra bellíssima, pletòrica de música, de Joan Sebastià Bach.

I hom escoltà amb la sorpresa, amb l'admiració que desperta sempre aquell món sonor complex, ple de sentit, d'episodis de caràcter diferent, que Strauss bastí amb el nom de *Simfonia domèstica*.

I l'obra fou ben treballada, ben tocada, ben dirigida.

Quart concert: El concert començà amb l'execució, dirigida pel mestre Emil Cooper, de tres transcripcions d'obres de Bach: *Passacaglia* per a gran orquestra (obra d'orgue transcrita pel mestre Goedicke), *Aria*, per a instruments d'arc (es tracta d'un preludi-choral d'orgue transcrit per Max Reger), *Fuga* per a instruments d'arc (transcripció d'una obra per a orgue, per Hellmersberger).

Ho direm ben prestament: de les tres transcripcions, tolerem la segona i rebutgem amb energia la primera. Aquella ampliació per a gran orquestra ens sembla una veritable profanació.

Oïrem després el *Concert en mi bemoll*, per a dos pianos i orquestra, de Mozart. En executar la dita bonica producció, els joveníssims pianistes Giocasta i Carles K. Corma triomfaren de manera innegable. L'execució fou clara, fàcil, correctíssima. Mancava, però, a la dita execució (i és natural, ja que es tracta de dos executants joveníssims) un xic de gràcia i de malícia.

Emil Cooper dirigí seguidament bells i saborosos i ben personals fragments (un xic wagnerians, a voltes) de *Psyché i Eros*, de Cèsar Franck.

I escoltàrem, després, la *Tercera Simfonia* d'Albert Roussel, que representava per al públic barceloní, una primera audició.

En ésser estrenada a Boston, fa uns dos anys, llegírem grans elogis de la Tercera Simfonia de l'autor ben conegut, del *Festin de l'Araignée*. Però, en oir-la, sentírem una gran desillusió. La buidor del primer temps ja ens sorprengué. I mentre l'orquestra sonava, ens dèiem, esverats: "¿però, amb això, amb aquests elements diguem-ne temàtics, amb això es preté fer una Simfonia?" I el nostre astorament anà creixent. Imagineu-vos fórmules purament ritmiques, filles del jazz, servint de substància, de fons temàtic. I tot això, sovint groller, sense sentit. Hom es trobava

lluny, ben lluny, de l'ambient digne, musical, ideal, d'una Simfonia! L'*Adagi* és també una mica agre i hi ha en ell, a més, un episodi central que no harmonitza, en veritat, amb l'episodi anterior i amb la reexposició del susdit episodi. El *Vivace* és joïós, franc, però també terreja i recorda l'ambient de les *sarsueles*... de modesta categoria. El darrer moviment (*Allegro con spirito*) és també poquíssima cosa i recorda el ritme insistent, primitiu, del jazz.

Ah! sí, la Simfonia de Roussel ens desil·lusionà! Sobretot en recordar altres pàgines del mateix autor, finament escrites.

I Emil Cooper dirigí, per a terminar, els *Quadres d'una Exposició*, l'obra originalíssima de Mussorgsky. I afegirem ara que l'orquestració de Ravel és traçada, rica de color.

Cinquè concert: Aquest concert fou també dirigit pel mestre Cooper. Heus ací el programa: *Segona Simfonia*, Borodin; *Polyeucte* (obertura) Dukas; *Nocturn: Núvols, Festes*, Debussy; *Escales* (peces simfòniques) Jacques Ibert; *Andante funebre*, Tchaikowski; *L'ocell de foc*, Strawinsky.

La segona Simfonia de Borodin és agradable, ben feta, però poc transcendental.

Polyeucte, de Dukas, és una producció plena de coses, de substància, i mestriolament orquestrada, però a voltes recorda certes pàgines, certes troballes wagnerianes.

Escales, de Jacques Ibert (primera audició), és una obra que acusa la presència d'una mà experta, delicada, d'un excel·lent músic. Es tracta d'impressions de viatge: *Roma, Palermo; Nefta* (Tunis); *València*. Les susdites impressions són sovint suggestives, subtilment cisellades, i l'orquestra sona bé. Però tot plegat resulta, potser, una mica llarg.

Maí no seran prou elogiats els dos *Nocturns* de Debussy, *Núvols* i *Festes*. El darrer, sobretot, és ple de vida, originalíssim.

I res no cal dir ja, car l'obra és ben coneguda, del ballet-suite: *L'ocell de foc*, troballa traçada, de Strawinsky.

El mestre Cooper dirigí bé tot el programa.

Sisè concert: Fou dedicat a Brahms, del qual el món musical commemora enguany el centenari de la seva naixença. El mestre Casals dirigí l'*Obertura tràgica* i el *Concert en re major*, per a violí i orquestra i col·laborà, oi més, a l'execució del *Doble concert*, en la menor, per a violí, violoncel i orquestra.

I cal fer constar prestament que Jacques Thibaud assolí un gran èxit en executar el *Concert* ja esmentat, de J. Brahms. Execució, d'altra part, plena d'encís. En oir el conegut i sempre admirat i aplaudit violinista francès, hom no sabia què admirar més, si el seu estil seriós, el seu so, o la seva tècnica tothora victoriosa. Cal ara confessar que el *Concert* de Brahms és bellíssim, sobretot el primer temps. Heus ací bona música, música plena de substància, elevadíssima. El segon temps, *Adagio*, es agradósíssim. Té caràcter de *lied*, de cançó. El tercer temps és brillant però tanmateix potser un xic superficial.

Casals triomfà també, al costat del seu gran amic i confrare Thibaud. Ambdós ens donaren una magnífica interpretació del bellíssim *Doble Concert* de Brahms. I ambdós foren aplaudits, ovacionats.

Eduard Toldrà dirigí el *Doble Concert*, i fou igualment aplaudit. — X.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA": *Orquestra Pau Casals*. — Com de costum establert des de fa anys, fou l'Orquestra Pau Casals, l'entitat barcelonina tan estimada, la que obrí el curs actual de la "Camera". Dirigida aquesta vegada la brillant corporació instrumental pel reputat mestre Gustau Pittaluga, de Madrid, ens fou ofert un programa bon xic desconcertant. Si bé figurava en la part central la simfonia en *do* (Júpiter) de Mozart, els noms d'Igor Markewitx i de G. Pittaluga, al seu costat, feien témer ja un contrast massa oposat d'estils. En efecte, la *Partita* per a piano i orquestra, de Markewitx, compositor rus que tot just ha complert els vint-i-un anys, ens deixà completament insensibles; música incoherent, de sonoritats dures, de ritmes sense gràcia, el desenvolupament de la qual hom escoltà sense mica d'interès ni menys d'emoció. El públic rebé l'obra amb manifesta fredor, solament alguns aplaudiments temorencs sonaren al final com una atenció envers el mestre director i el pianista solista, que era N'Alexandre Vilalta. Una impressió per l'estil, no pas gaire millorada, deixà el *Concert militar* de Pittaluga, en el qual col·laborà el violinista Francesc Costa. Encara que la prouja de singularitzar-se per part de l'autor es manifesta d'igual manera que en l'obra precedent, l'auditori reconegué certes qualitats que en altres condicions donarien major rendiment. En Costa hagué de lluitar amb una partitella enrevessada, plena de trenca-colls, però el seu talent va fer-li vèncer prou airós els paranys. El mateix direm de l'orquestra que amb força voluntat va sotmetre's a les dures proves d'aquelles partitures tan poc ajudades per al lluïment dels executants.

El públic prengué un repòs a la segona part escoltant amb plena confiança la immortal simfonia de Mozart, ja que no es mustiguen pas les seves bel·leses, encara que no complagués del tot l'aire massa desenfadat amb què foren interpretats alguns dels seus temps.

No hi ha dubte que l'Associació de Música "da Camera" imposarà el seu bon to habitual en els concerts immediats.

ASSOCIACIÓ DE CULTURA MUSICAL: *Josep Iturbi*. — La direcció de Cultura Musical ha aconseguit enguany la cooperació del gran pianista valencià Josep Iturbi, que tan grat record havia deixat ací. Innegablement la tècnica d'aquest pianista, el prestigi del qual s'ha escampat arreu del món, es compta entre les més perfectes que coneixem. És, a més, un artista que no s'ha malejat pas amb el contacte del públic. Les seves interpretacions serioses deixen una impressió excel·lent, puix que s'adapten als estils més diversos i l'expressió és sempre fidel a l'esperit de l'autor. El seu darrer recital començà amb dues sonates de Scarlatti, d'una subtileza fina i acaroadora, que hom escoltà amb especial fruïció. La segona, especialment, d'un regust hispànic ben característic, causà la més bella impressió. L'*Andante favorit* de Beethoven, sense ésser cap pàgina transcendental, sonà deliciosament sota els dits d'Iturbi. I seguidament les difícilíssimes *Variacions sobre un tema de Paganini*, compostes per Brahms, revelaren la forta musicalitat del famós pianista.

A la segona part no ens semblà tan encertada la interpretació de Chopin. Ens hauria agradat trobar en les dues masurques i la *Polonesa en la bemoll* una major fermesa de ritme. En canvi, les dues pàgines de Ravel i de Debussy que seguien en el programa oferiren una matisació delicada mereixedora de tot elogi. Iturbi volgué retre homenatge també a dos músics nostres: Granados (*Quejas o*

la maja y el ruiseñor de Goyescas) i Albéniz (Navarra), que el públic regreà amb aplaudiment xardorós.

Però encara el programa va haver d'allargar-se, i l'eminent pianista trobà motiu de delitar-nos amb les superbes interpretacions, fonament sentides, d'un *Largo* de Bach, d'una expressivitat corpenedora, i de la *Fantasia Impromptu* de Chopin.

Quartet Roth. — Aquest quartet hongarès, que integren els notabilíssims concertistes Fèlix Roth, Jenő Antal, Ferenc Molnár i János Scholz, ens oferirà tres dies més tard un programa selectíssim: Haydn, Debussy i Schumann, en l'execució del qual es reflectiren meravellosament les característiques de cada autor. La serenitat i la gràcia de Haydn, la subtilitat exquisida de Debussy i la dolça intimitat de Schumann foren fruites amb gran delectança. Hom no es cansava pas d'escoltar l'admirable conjunt del Quartet Roth, en el qual ressaltaven d'una manera especial la seva justesa rítmica, l'equilibri i la fusió perfecta dels quatre instruments d'arc.

No cal dir que els excel·lents quartetistes trobaren en els concurrents al Palau l'acolliment més entusiasta. — S.

ASSOCIACIÓ OBRERA DE CONCERTS: *Orquestra Pau Casals.* — El segon concert del present curs fou dirigit pel mestre Emil Cooper. És, aquest, un gran director que domina i vivifica l'orquestra amb un impuls i una fermesa admirables. El *Passacaglia* de Bach-Goedicke, que obria el concert, produí un gran efecte en la seva versió orquestral; però tanmateix l'estil de Bach resta bon xic desfigurat en aquestes transcripcions que, per altra part, desorienten l'auditori novell. Una novetat esperada amb certa expectació era la *Tercera simfonia*, en sol menor, d'Albert Roussel. Tot reconeixent el talent del compositor, trobarem una música mancada d'emoció. Massa trepidant, aquesta obra fatiga en lloc de complaure. Aquell que cerqui en la música un sedant, restarà decebut en escoltar aquesta producció massa eixuta i de ritme desbocat.

El poema simfònic *Psyché et Eros*, de Cèsar Franck, es compta entre les pàgines més equilibrades d'aquest autor. Hem de dir, no obstant, que la interpretació que la batuta de Cooper donà al fragment inclòs en el programa no era prou serena ni d'un esperit prou noble. Alguns *affretando* perjudicaren el sentiment propi de l'obra.

Els *Quadres d'una Exposició*, de Mussorgsky, orquestrats per Ravel amb una mestria superior, deixaren una impressió forta d'art veritable. Fou el número cabdal del programa. El mestre Cooper dirigí aquestes pàgines pintoresques, d'una gran suggestió, amb el millor encert, i l'Orquestra Pau Casals el secundà a meravella. L'ovació retuda al director i als instrumentistes pel públic de l'Obrera durà llarga estona i fou ben merescuda. Afegirem novament que Ravel se'ns mostra en aquesta feliç transcripció dels *Quadres* de Mussorgsky un gran mestre de l'orquestra. L'admirable coloració que assoleix amb els diversos jocs de timbres combinats és d'un efecte sorprenent. És, doncs, un dels millors encerts que en aquesta mena de treballs hem escoltat ací.

El tercer concert, celebrat vuit dies més tard, va dirigir-lo Joan Lamote de Grignon, el qual ens donà una interpretació molt vibrant de la *Cinquena simfonia* de Beethoven, i triomfà igualment en *Les facècies de Till* de Ricard Strauss i en l'òpera *d'Ifigènia a Tàurida* de Gluck-Wagner. Fidels a la batuta del mestre, els pro-

fessors de l'orquestra compartiren amb ell les llargues ovacions que ressonaren sovint en la sala del Palau.

En el mateix programa figurava encara la repetició del poema simfònic *Alfeu i Areïusa* del mestre Barberà, que l'Orquestra Pau Casals havia estrenat dues setmanes abans en la seva tanda d'abonament. Fou escoltat per l'auditori de l'Obrera amb igual fruïció, ja que es tracta d'una obra ben madurada, plena de distinció en les idees, i d'una orquestració treballada amb gran habilitat. L'autor, en dirigir la seva producció, força estimable, va rebre de la sala el més justificat homenatge. — S.

RECITAL SADOVEN. — Elena Sadoven, la intel·ligent cantatriu sovint aplaudida en les representacions d'òpera russa al Liceu, va oferir-nos el 17 d'octubre, perfectament secundada pel pianista Pere Vallribera, un recital de cant, el programa del qual, d'una gran varietat, no estava pas desproveït d'interès. Dedicada la primera part a la lírica italiana francesa i alemanya, amb els prestigiosos noms de Paisiello, Scarlatti, Debussy, Schumann Strauss i Wolf, tota la segona part era reservada als músics russos Rachmaninof, Rimsky Korsakof, Gretchaninof, Glazunof i Musorgsky, i — agraïm-ho ben bé de cor — la cantatriu consagrà la darrera part del recital als compositors hispànics Granados, Nin, Falla, Turina i Morera, representants, la major part, de l'estil popular.

La senyora Sadoven va ajustar-se amb singular talent al caràcter particular de les composicions escollides, exterioritzà llur sentiment amb fogosa expressió, lluí una veu timbrada, ben dútil i acaronadora, i aconseguí, per tant, del selecte auditori que l'escoltà, un acolliment força entusiasta.

CÍRCOL ARTÍSTIC. — Rosa Balcells, la notabilíssima arpista que tants èxits assoleix amb les seves exquisides interpretacions, reuní dissabte dia 4 de novembre al Círcol Artístic un auditori molt distingit que l'escoltà amb marcada complaença. La senyoreta Balcells desgranà, a la primera part, un enfilall de peces clàssiques que enamoraven per la gràcia i distinció de llurs canteles. Una giga de Bach obrí la sessió, darrera la qual escoltàrem ben agraats un *Rigaudon* ple d'aristocràtic ambient de Rameau, una afiligranada *Toccata* de Loeillet-Grandjany i una ben interessant sonata de Dizi, autor poc conegut que no desmereix pas al costat dels grans clavecinistes i llautistes pel bon gust i les fineses tècniques que resplendeixen en la susdita producció.

A la segona part l'intel·ligent arpista interpretà amb el mateix encert d'abans pàgines variades de Tournier, Debussy, Pierné, Chapuis, Zabel i Fauré, força aplaudides ja en els seus precedents recitals. L'auditori, sensible a l'art depurat que resplendeix en les execucions de la gentil artista, va premiar aquesta amb llargs aplaudiments que demostraven prou el plaer trobat en aquesta hora de bella música.

Una altra artista igualment distingida s'havia fet sentir a la mateixa sala vuit dies abans. És la pianista M.ª Teresa Pelegrí. El programa executat per ella parla prou en elogi seu. Dedicat totalment a la música moderna, eren incloses a la primera part composicions diverses de Cyril Scott, Erik Satie, Debussy, Ravel i Poulenc. Una bella mostra de la nostra música es veia figurar encara a la segona part amb els noms d'Agustí Grau, Alexandre Ribó, Blancafort i Mompou. Malgrat no haver

estat invitats a la sessió de la senyoreta Pelegri, volem consignar, per referències de confiança, que aquest recital de piano deixà una impressió molt bona. — S.

PALAU DE BELLES ARTS: BANDA MUNICIPAL DE BARCELONA. — La present tanda de concerts simfònics populars fou inaugurada el 15 d'octubre amb la repetició del Festival Wagner que va cloure la tanda de primavera. La col·laboració de la cantatriu senyora Mercè Plantada donà un singular relleu a aquest concert inaugural. Els fragments de *Lohengrin*, *Tristany i Isolda*, *Tannhäuser* i *Posta dels déus* que va interpretar superbament la celebrada cantatriu catalana, assoliren una magnificència gran davant de la gentada que difícilment s'encabia en la vastíssima nau del Palau de Belles Arts. La Banda sola va executar encara la *Faust-obertura*, els preludis de *Lohengrin* i de *Tristany* i l'entrada dels déus al Walhall de *L'Or del Rhin*. El mestre Joan Lamote de Grignon, com també la solista senyora Plantada, foren objecte de llargues ovacions, ben merescudes per cert.

El segon concert no va celebrar-se fins el dia 5 de novembre. La concurrència no minvà pas. Certament que l'audició de la *Setena simfonia*, de Beethoven, era prou per a atreure els nostres filharmònics de la classe més humil, aptes també per a copsar les bel·leses de la música pura. Però hi havia encara en el programa el preludi de *Parsifal*, de Wagner, i els *Pins de Roma*, de Respighi, i ja sabem com són rebudes sempre aquestes obres que amb tant de lluïment ha interpretat sovint la nostra Banda municipal. Hom escolta sempre amb el mateix recolliment les místiques harmonies de *Parsifal* i amb no menys gust és seguit el desenvolupament dels quadres romans magistralment descrits pel destre compositor Respighi. Són obres plenes de suggestió que el públic no es cansa d'escoltar i aplaudeix amb un entusiasme que no porta traces de refredar-se per ara. — S.

INSTITUT FEMINAL. — En reprendre l'Institut Feminal les seves ensenyances artístiques (classes nocturnes per ambdós sexes), organitzà tot seguit una sessió que serví de presentació de nous professors que actuaran enguany al referit Institut i es completà la vetllada amb un recital de guitarra a càrrec de la senyoreta Rosa Lloret. En començar la sessió fou el mestre Joan Salvat qui donà la benvinguda als nous professors: la meritíssima cantatriu Mercè Plantada, els intel·ligents artistes Pau J. Bartulí, pianista, i Lluís Millet Farga, violoncellista, i la notable concertista de guitarra, ja esmentada, senyoreta Lloret. El mestre Salvat llegí encara unes notes històriques referents al desenvolupament de la guitarra i s'ocupà també dels artistes més famosos que conrearen i escriviren per a l'expressiu instrument que travessa actualment un dels seus períodes més brillants.

Sovint hem tingut ocasió de parlar de l'art delicat amb què Rosa Lloret executa els seus programes. A l'Institut Feminal trobà doncs, la talentosa guitarrista, un nou motiu de manifestar la seva tècnica depurada que el nombrós concurs allí reunit premià amb forts i insistents aplaudiments.

ORFEÓ "L'ECO DE CATALUNYA". — El dia 15 d'octubre tingué efecte al teatre de l'Orfeó "L'Eco de Catalunya" un festival organitzat per la comissió Pro Memòria Ignasi Iglesias per a commemorar el quatrè aniversari del traspàs d'aquest poeta.

L'acte començà amb el repartiment de premis als infants guanyadors del concurs de lectura a primera vista. Tot seguit el notable escriptor Josep M.ª Folch i Torres, amb càlides paraules i endreçant-se als infants, els remarcà que estimessin la memòria del poeta Iglesias, ja que ell els volia molt, com ho prova l'exemple d'haver escrit per als petits *La Baldufa d'or* (obra, per cert, que està esperant encara la seva estrena).

Seguidament l'Orfeó "L'Eco de Catalunya", sota l'encertada direcció del mestre Josep M.ª Comella, cantà *L'Eco sagrat* (lletra d'Ignasi Iglesias) de Comella, *Cant elegiac*, a la memòria del poeta homenatjat, de Casademont, i algunes composicions més de Sancho Marraco, Canteloube i Millet. La interpretació de les obres expressades fou mereixedora de grans lloances, i més encara l'escenificació de *Les flors de maig* per les senyoretas Esteban, Riera i Toledano i el senyor Riera. El chor d'homes cantà la fresquívola partitura de Clavé d'una manera perfecta i valgué al director mestre Comella ésser cridat a l'escena per a rebre una entusiasta ovació de l'auditori.

El mateix diumenge, al matí, l'Associació Musical del Districte IX inaugurà les tasques del curs 1933-34. L'acte consistí en un recital de violí per Antoni Casulleras, acompanyat al piano per Antònia Pich i Santasusana. El programa, ben selecte, comprenia, amb altres obres, una sonata d'Eccles, una altra de Haendel i el *Concerto en do major*, de Vivaldi.

El senyor Casulleres, deixeble de l'eminent violinista Francesc Costa, obtingué un èxit molt franc.

RÀDIO ASSOCIACIÓ. — Durant el mes passat d'octubre han estat radiats per l'Associació dos concerts simfònics. Va actuar de pianista solista en el primer, celebrat el dia 8, la senyoreta Dolors Porta, amb un programa molt atractiu. Hom pogué escoltar la "suite" *Don Quixot*, de Telemann; el *Concerto en re menor*, de J. S. Bach; *Holberg-Suite*, de Grieg, i *Dues danses populars mallorquines*, de Baltasar Samper. L'Orquestra Ràdio Associació de Catalunya, sota la direcció del mestre Samper, intervingué en el Concerto de Bach i en les Danses de Samper, i l'execució de les obres fou precedida d'uns atinats comentaris pel mestre Enric Roig. El segon concert simfònic (dia 22) presentà en qualitat de solista el pianista George Copeland, el qual, acompanyat per l'orquestra dirigida igualment pel mestre B. Samper, interpretà el *Concerto en si bemoll*, de Mozart, i el *Concerto en la menor*, de Schumann. Entremig d'aquestes dues grans obres, el senyor Copeland donà un recital de peces de Corelli, Scarlatti, Debussy i Turina.

Les sessions de música de cambra han estat confiades al Trio Vilalta (obres de Mozart, Schumann i Lalo), al Quartet Català (Haydn, G. Cassadó i Glazunof), al Quartet de corda de Barcelona (Mozart, Beethoven i Schumann) i al Sextet Barcelona (Turina, Mozart i Mendelssohn).

Com de costum, s'han fet sentir el Quartet vocal "Orpheus", el chor "La Violeta de Clavé", l'Orfeó de Sans i l'Orfeó Montserrat.

Els recitals de cant han estat nombrosos. N'hi ha hagut a càrrec d'Anna Reull, Mercè Plantada (cançons de Mussorgsky), Teresa González, Carme Gombau, Andreu Fornells (*La bella molinera* de Schubert, amb comentaris del mestre Francesc

Pujol, qui ha traduït al català aquest bell cicle de cançons), M.ª Jesús Escobar, Eusebi Carasusan, Hertha Harmon (cançons nord-americanes), Pilar Rufi (*Vida amorosa d'una dona*, de Schumann), Jean Schaffer (cançons populars escoceses i irlandeses), Assumpta Pera (cançons populars catalanes), Pasqual Alberó, Josep Bis, Fridel Grosse ("lieder" alemanys).

La Cobla Barcelona ha donat diverses sessions de sardanes. Cal remarcar la sessió del dia 9 octubre, dedicada a l'evolució de la sardana, amb brillants comentaris del mestre Francesc Pujol.

Amb caràcter extraordinari s'ha donat també una audició de *L'alegría que passa*, de Rusiñol i Morera, sota la direcció musical de Joan B. Lambert.

Els recitals instrumentals despertaren força interès. N'hi ha prou de consignar els noms dels pianistes Joan Gibert Camins (compositors catalans del segle XVIII), Alexandre Vilalta (compositors ibèrics moderns), Dolors Porta i George Copeland. Hi ha hagut, encara, dos recitals de violí a càrrec de Rosa Mas i Heinrich Haftel, un de violoncel per Emilià Abadal, un d'oboè per Domènec Seguí (*Concerto en mi bemoll*, de Mozart) i una sessió de gaita gallega pel gaiter Villaber i Jesús Fernández, redoblant (dances populars).

Afegirem que, en qualitat de pianista acompanyant, En Joaquim Serra col·labora en bon nombre de sessions.

RADIO BARCELONA. — L'Orquestra Ràdio Barcelona ha col·laborat el mes passat amb la cantatriu Concepció Callao en dues sessions, la primera de les quals, celebrada el primer d'octubre, fou dedicada a la producció musical d'Ed. Grieg. Altra sessió Grieg, a càrrec de l'Orquestra sola, tingué efecte el dia 29, i amb la col·laboració de la mateixa Orquestra Ràdio Barcelona, hom pogué escoltar el dia 8 la cantatriu Francesca Marlet, i el dia 25 el chor "La Violeta de Clavé".

La música de cambra ha estat representada únicament pel *Quartet en mi bemoll*, de Beethoven, interpretat per Rosaura Coma (piano), Juli Jarque (violí), Francesc Mussoles (viola) i Francesc Pérez Prió (violoncel).

En el repertori de cant es feren oir Herta Harmon, Carme Palazon, Enric Alabert, Pepeta Paulet (cançons murcianes), Eusebi Carasusan i Joan Barrabés (cançons d'E. Toldrà).

Esmentem també un recital de violí per Heinrich Haftel, un de piano per Josep Paltrà, i un de guitarra pel noi Antoni Francesc Serra.

El repertori choral ha tingut per intèrprets el Chor Nacional Català, dirigit per Josep Fontbernat (cançons populars basques i catalanes); l'Orfeó Atlàntida, dirigit per Joan Suñé Sintes, i la Capella de Música de Sant Pere de Terrassa, que dirigeix el mestre Joan Tomàs.

Com de costum, la Cobla Barcelona Albert Martí ha ofert sovint el seu repertori variat de sardanes.

En un aspecte més nou i particular esmentarem, en fi, la vetllada regional dedicada a la música popular aragonesa i la sessió poètico-musical dedicada a Claudi Debussy ("La música a través del poeta") a càrrec d'Àngel Pons i Guitart, poeta, i Rosaura Coma, pianista.

MASNOU

El diumenge, 29 d'octubre, tingué lloc la festa de distribució de premis del certamen literàrio-musical que, en celebració del XXV aniversari de la seva fundació, havia organitzat la Catequística de Sant Pere, de Masnou. Aquest acte s'efectuà a la sala teatre de l'esmentada catequística, bellament ornada, i presidida per la imatge del Cor de Jesús. Ocuparen la taula presidencial en l'escenari, l'Il·lre senyor Vicari General de la Diòcesi, Dr. Joan Flaquer, i els individus del jurat, els mestres Lluís Millet i Joan Salvat, reverend Enric Tutusaus, Lluís Tintoré Mercader i Josep Pujades Truch i membres de la comissió organitzadora i donadors de premis.

Oberta la festa pel Dr. Flaquer, el president del jurat, el mestre Lluís Millet, va llegir un parlament tot ell saturat de l'agre de la terra, fent una apologia de Masnou, la seva vida natal, i explicà de la bella faisó que ell sap fer-ho, com la poesia i la música enlairen l'esperit i l'aixequen vers Déu, font de tota inspiració. Les patriòtiques i cristianes posades del seu discurs foren subratllades per forts aplaudiments que es feren més intensos en acabar el seu bell discurs.

A seguit, el secretari del jurat, senyor Josep Pujades i Truch, donà a conèixer les tasques del jurat literari, llegint el veredicté emès i féu una detallada història de l'actuació de la Catequística en els vint-i-cinc anys que porta de vida.

El mestre Joan Salvat, que actuava de secretari del Jurat en la seva part musical, féu una assenyada crítica de les obres presentades a concurs i d'una manera especial fixà els mèrits que avaloraven les premiades.

Closos els parlaments consuetudinaris, el senyor Pujades anà obrint les pliques dels autors llorejats, entre els quals ens plan retenir el nom del nostre volgut amic i col·laborador Joan Llongueres, guanyador de dos premis de poesia.

Els premis musicals foren atorgats a Joan B. Lambert (Cant eucarístic: *Bon Jesús! què més voldria?* i *Masnou*, sardana per a chor mixt); Salvador Dotras Fors (*Trisagi Marià* i *Cançó* per a infants); Josep Marimon (Cant Eucarístic: *Què volem Jesús, de mi?*), i Margarida Orfila d'Alfonso (*Cançó de Sant Joan* per a infants).

Un chor de senyoretes cantà alguna de les obres premiades, i un esbart de nois les cançons d'infants del senyor Dotras i de la senyora Orfila, i el senyor Lambert desgranà al piano la seva expressiva sardana *Masnou*, que per causes alienes a la voluntat de la Comissió organitzadora, no pogué ésser cantada. Totes les composicions meresqueren ben afectuoses demostracions d'haver encertat el jurat en la seva tasca.

El públic, que escoltà amb fervorós silenci els treballs llegits i cantats, dedicà també llargs aplaudiments al senyor Lluís Tintorer, al qual havia estat encomanat el discurs de gràcies, i al senyor Vicari General, qui amb mots molt escaients i bells va cloure la festa.

PALMA DE MALLORCA

Primer festival de Música Mallorquina a l'històric Palau de l'Almudaina

Aquesta important manifestació musical mallorquina organitzada per la Capella Clàssica de Mallorca, que dirigeix amb força encert i enervoritzat amor el mestre Mn. Joan M.ª Thomàs, va efectuar-se el dia 8 d'octubre i assolí un èxit ben confortador per als executants i organitzadors de la festa.

La valor i importància de les obres interpretades mereix que reproduïm íntegrament el programa, en el mateix ordre amb què fou ofert als mallorquins i a les distingides personalitats forasteres que feren acte de presència en aquest Primer Festival de Música Mallorquina.

Heus-lo ací:

Primera part. Motets: *Responsori de Dimecres de Cendra*, B. Salas; *Quam dilecta*, R. Vich; *Antifona de la Verge*, P. Villalonga (15... 1609). Cançons populars: *El rei n'ha fetes fer crides...*, A. Gelabert; *Cançó de març*, B. Oliver; *La Sesta*, A. Noguera; Homenatge: *Don Joan i Don Ramon*, F. Pedrell.

Segona part. Motets: *Salve Regina*, M. Capllonch; *Trànsit de Sant Francesc*, R. Cortés. Cançons populars: *La vella i l'estudiant*, J. M.ª Thomàs; *Sò de pastera*, J. Mas Porcel; *Fe, Pàtria, Amor*, A. Torrandell; *Cançó de l'Espadard*, B. Samper. Homenatge: *Cançó Chopin* (extractada de la Balada en fa major). Adaptació per a cor mixt, M. de Falla.

L'execució d'aquest programa fou confiada a la Capella Clàssica de Mallorca i constituí un èxit brillant per a la jove corporació dirigida, com ja hem dit abans, per l'intelligent músic Mn. Joan M.ª Thomàs. En presentar-se davant de l'auditori, amb les noies abillades amb el vestit típic de la terra, esclatà una gran ovació, manifestació franca de l'admiració que el poble de Mallorca sent per aquest notabilíssim agrupament coral, creat amb un alt desig de superació espiritual i artística.

Fora de programa fou interpretada, també, de manera brillant, *Cançó popular*, de Gelabert. I acabà l'audició amb *La Balanguera*, del mestre Vives, que els assistents chorejaren i acompanyaren la Capella a peu dret.

Aquesta Capella, tal com deia el programa, vol amarar-se profundament de l'agre de la terra i despertar l'ànima de Mallorca a l'alba d'una vida nova per l'harmonia i la cançó com en el mite d'Orfeu. Vol cantar la *germanor* íntima de la petita llar mallorquina i la més ampla de la gran família que, a l'altra banda del mar, parla la mateixa llengua i canta les mateixes cançons; vol cantar sempre amb l'*alegria* conscient i serena que és mare de la perseverança i de l'optimisme. Dels resultats artístics del seu treball fortament intensiu n'han fet esment no solament els diaris mallorquins sinó algunes de les més grans revistes musicals estrangeres.

Des d'aquestes pàgines ens plau felicitar coralment la Capella Clàssica de Mallorca pels èxits assolits des de la seva fundació i encoratgem els seus cantaires que, sense més força que la seva voluntat de ferro ni més tresor que el seu amor a l'Art i a la Pàtria, volen fer ressonar per tota l'illa el seu crit de pau, d'espiritualitat i de cultura.

¡Que refilin molts anys les seves cançons que són la més pura expressió de l'ànima mallorquina!

Vida musical dels Orfeons de Catalunya

Concerts i festes d'art celebrats el mes d'octubre

Dia 1. — *Orfeó Atlàntida* (director Joan Suñé Sintes). Concert al Centre Angèlic d'Hostafrancs.

— *Orfeó Rodenc* de Roda de Ter (director Mn. Josep Vinyeta). Concert al Teatre Cirvinianum de Torelló, amb motiu de la visita de germanor que féu a l'*Orfeó Cirvinianum*, el qual col·laborà en el mateix concert.

— *Orfeó Cossatània*, de Vilanova (director Manuel Bosser). Excursió artística a Tiana. Concert al casal de l'*Orfeó Tianenc*, el qual col·laborà amb l'esmentat Orfeó de Vilanova.

Dia 2. — *Chor "La Violeta de Clavé"* (director Pere Jordà). Audició de cançons a Ràdio Associació.

Dia 4. — *Orfeó Gracienc*. Concert simfònic ofert pel mestre Pau Casals i Patronat de la seva Orquestra a l'*Orfeó Gracienc* amb motiu de les Noces d'Argent d'aquest orfeó.

Dia 8. — *ORFEÓ CATALÀ* (director Lluís Millet). Concert-repàs.

— *Orfeó Llevant* (director Joan Aliè). Festa de dansa i cant amb motiu de Festa Major de la Barceloneta.

— *Orfeó Lleidatà* (director Antoni Virgili). Concert al Teatre dels Camps Elisis de Lleida dedicat als socis de l'Orfeó. Primeres audicions: *Les birbadores* (per la secció de noies), Antoni Mateu; *L'enyor*, Cumellas Ribó; *La gent de fora*, Canteloube; *Quan jo em poso la cotilleta* (per la secció d'infants), J. Llongueres; *La Presó de Lleida*, Cumellas Ribó; *El caçador i la pastoreta*, Botey; *La Mare de Déu*, A. Nicolau. Solistes: Lluïsa Farrà, Beneta Planas, Carme Farrà, Caterina Corberó, Manuel Fontanet i Francesc Ribera.

Dia 9. — *Orfeó de Sans* (director Antoni Pérez Moya). Audició de cançons a Ràdio Associació.

Dia 12. — *Orfeó Gracienc* (director Joan Balcells). Prengué part en el concert de l'Orquestra Pau Casals, celebrat al Palau de la Música Catalana, col·laborant en l'audició de l'oratori *David Penitent*, de Mozart.

Dia 15. — *Orfeó de Sans*. Concert extraordinari a Hostafrancs, organitzat pel Centre Angèlic.

— *Orfeó "L'Eco de Catalunya"* (director Josep M.ª Comella). Festival Iglesias celebrat a l'estatge social de l'Orfeó. Concert i escenificació de *Les flors de Maig*, de Clavé.

— *Orfeó Rodenc*. Concert a Santa Maria de Corcó amb motiu de la inauguració del Casal de Collsacabra. Solista soprano: senyoreta Espona.

— *Orfeó Sant-Graal*, de Moià. La secció de senyoretes prengué part en la vetllada catequística celebrada al Casal Catòlic de Moià.

Dia 17. — *Orfeó Atlàntida*. Audició de cançons a Ràdio Barcelona.

Dia 19. — *Orfeó Montsià* d'Uldecona (director Normand Soler). Concert amb la col·laboració de la Cobla Catalunya. Primeres audicions: *La nina i el moliner*, Pérez Moya; *El maridet*, Pérez Moya; *La font de l'Albera*, Morera.

Dia 21. — *Orfeó Montserrat* (director Antoni Pérez Moya). Audició de cançons a Ràdio Associació.

Dia 22. — Aplec comarcal d'Orfeons del Vallès celebrat a Terrassa, amb el concurs dels orfeons de Caldas de Montbui, Castellar del Vallès, Olesa de Montserrat, Granollers, Sabadell, Escola Choral de Terrassa i de la Cobla Barcelona-Albert Martí.

— *Orfeó Cirvianum* de Torelló (director Mn. Lluís Brugarolas). Concert a la ciutat de Vic, amb la col·laboració de l'*Orfeó Vigatà*.

Dia 25. — *Chor "La Violeta de Clavé"*. Audició de cançons a Ràdio Barcelona.

Dia 28. — *Orfeó Llevant*. Concert extraordinari a l'estatge del Casal Nacionalista de la Barceloneta, com acte de clausura de les festes celebrades amb motiu de l'aniversari d'aquesta popular entitat musical. Estrenes: *Bucòlica*, Font Sabaté; *Enyorament*, Paltré; *El vailet de la masia*, Taxés. Primeres audicions: *Les ballades de Lormont*, C. Franck; *Cançó de nois*, Grieg; *Cu-cut*, Lemlin. Col·laborà en aquest concert la Cobla Empòrium, la qual estrenà el mateix dia tres sardanes dels mestres Taxés, Alíer i Paltré.

Dia 29. — *Orfeó Montserrat* del Centre Moral Instructiu de Gràcia. Concert a la Casa de Família per a Cegues (Empar de Santa Llúcia). Solistes: Assumpta Pera, Rosa Coll, Eulàlia Raventós.

— *Orfeó Martinenc* (director Manuel Bosser). Concert al Casal Catòlic de Sans.

— *Orfeó Montserrat* d'Olesa. Prengué part en la festa dedicada a la Renaixença Catalana que se celebrà a Olesa.

Dia 31. — *Orfeó "Cants de Pàtria"* de Girona (director J. Baró Güell). Concert amb la col·laboració de la cobla-orquestra "La Principal" de La Bisbal. Primera audició: *Les flors d'un ram*, Serra. Solistes: senyoreta A. Busquets i senyors R. Casademont i E. Climent. Pianista: E. Boix.

L'Orfeó Lleidatà ha publicat un número extraordinari del seu portatveu *Nostre Cant*, per a commemorar el primer aniversari de la seva aparició. S'hi inserten bonics treballs signats per J. M.ª Llorens, B. Castellvi Bellmunt, Joan Llongueres, Romà Sol, Joan Manuel, Antoni Virgili, Lluís Millet, Ramon Ortiz, Pau Xuriguera, Antoni Bergós, Vicenç Chalons, Pau X. Parramona, Melcior Solans i altres. És un número que fa força goig.

Desitgem que la simpàtica publicació *Nostre Cant* perseveri en la seva lloable tasca i que l'èxit coroni el noble esforç seu.

PREMI PARRAMON. ANY XI. — CONCURS DE VIOLA-TENOR. — Premi extraordinari, consistent en una viola-tenor de concert, amb estoig i arc, i la quantitat de mil pessetes en efectiu.

Podran optar al Premi individus de qualsevol nacionalitat, hagin fet o no els Estudis a Espanya, i sense límit d'edat ni anys d'exercici. Adhuc podran concórrer-hi els qui hagin obtingut el premi en altre concurs Parramon.

Els concursants hauran d'executar el primer temps del concert en *sol* menor, de viola, de Cecil Forsyth, i una obra de lliure elecció, d'un màxim de vuit minuts de durada.

El concurs tindrà lloc la pròxima primavera.

Per més detalls, demaneu les bases a la Secretaria del Premi Parramon, Carme, 8, primer.

HOMENATGE AL MESTRE PAU CASALS. — Amb motiu d'haver donat l'Orquestra Pau Casals el seu concert CCC, l'Associació de Música "da Camera" ha fet públic un manifest a l'objecte que la ciutat de Barcelona retri homenatge al Mestre Pau Casals, per expressar-li l'agraïment i l'admiració que sent envers l'artista preclar que ha fet per la cultura artística de la ciutat una tasca d'aquesta importància,

Entre altres motius addueix:

"Avui té Barcelona una orquestra que pot figurar entre les millors, i superior per la seva perfecció, flexibilitat i força expressiva, a moltes que gaudeixen de gran fama. L'art excel·lent de Pau Casals, que tot el món admira en el seu magnífic violoncel, té una amplificació perfecta en la seva orquestra, que conté tots els mèrits, únics, del primer dels concertistes actuals — com ha estat proclamat moltes vegades el mestre Casals — augmentats i multiplicats pel tornaveu admirable de la seva orquestra.

El mestre Casals ha realitzat aquesta obra aportant-hi tot el seu entusiasme, el seu amor de patriota, la seva ànima d'artista que aspira a fer que les emocions del gran art, que ell viu i tradueix amb expressió sublim, puguin ésser compartides pel major nombre possible dels seus compatriotes, els uns des de l'orquestra, seguint les seves normes d'interpretació i execució, i els altres, lliurats a l'encís dels seus concerts.

Al costat d'aquest impuls espiritual, Pau Casals ha ofert a l'Orquestra el sacrifici constant dels seus interessos materials; no tan sols fent aportacions quantiosíssimes per a liquidar el dèficit que a Barcelona, com a tot arreu, produeix una gran orquestra, sinó dedicant-li llargues temporades de preparació dels concerts i estudi de les obres, durant el qual temps ha hagut de renunciar a la seva actuació de violoncellista.

.

L'“Associació de Música Da Camera” considera que aquest homenatge ha de fer-lo l'Excel·lentíssim Ajuntament de Barcelona, i ha de consistir, demés, d'altres actes que podran ésser concretats posteriorment, en atorgar al mestre Pau Casals, amb les màximes honors, el títol de Fill Adoptiu i Predilecte de la ciutat i en donar el nom de “Mestre Pau Casals” a un dels carrers immediats al Palau de la Música Catalana, amb la qual cosa no farem sinó seguir l'exemple d'altres ciutats que, sense estar-hi tan obligades, compten ja amb una via amb aquest nom gloriós.

En expressar aquests propòsits, l'“Associació de Música Da Camera” està segura que no fa altra cosa sinó concretar un sentiment que està en l'ànim dels centenars d'admiradors del mestre i de tots aquells qui tenen esment de la importància de la seva obra. Per això voldria que la instància a cursar a l'Excm. Senyor Alcalde de la ciutat, vagi subscripta per totes les entitats musicals, artístiques i culturals que se sentin identificades amb aquest desig que Barcelona rendeixi el seu tribut al mestre Pau Casals, en ocasió del tercer centenari de concerts de la seva orquestra.”

No cal dir que REVISTA MUSICAL CATALANA aprova la idea suggerida per l'Associació de Música “da Camera” i sentirà ple goig en veure-la realitzada.

ELS TREBALLS D'ESTIU DE J. RODRIGO. — Contestant a la consulta que, com de costum, *Le Monde Musical* de París ha dirigit als músics que editen a França llurs obres, heus ací el que nostre amic i col·laborador Joaquim Rodrigo ha escrit des de València:

“De moment, he acabat una *Toccata* per a guitarra que el meu amic Sainz de la Maza interpretarà en el transcurs de la seva “*tournee*” a l'Amèrica del Sud. Actualment estic harmonitzant *tres cançons populars valencianes* per a veus mixtes, i una vegada llestes, vull acabar les meves *tres peces per a piano*.”

NOUS ÈXITS D'ERNEST XANCÓ. — Aquest jove violoncel·lista, que actualment estudia sota l'assenyada direcció de la professora Francesca Vidal, de l'Institut Casals, ha assolit aquest estiu passat un bell èxit a Tarragona, amb motiu del IV Concert del Mèdol que malauradament, a causa de la pluja, no pogué celebrar-se al lloc assenyalat i es donà en un teatre de la localitat. El *Diari de Tarragona* ha dedicat al jove Xancó elogis ben fàlaguers i acabava així la seva crítica: “Ernest Xancó és, avui, als seus catorze anys, una figura de les més sobressortints entre els artistes de la seva especialitat. ¿Què no podrà ésser així que avanci un xic més pels camins de la vida i de l'art? Que el públic fou del nostre mateix parer, ho demostra el fet que cada una de les obres executades li valgué una ovació sorollosa.”

El mateix diari fa una menció ben especial de l'estil i l'encert grans amb què acompanyà al piano a Ernest Xancó la seva mare, la distingida senyora Herminia Creixell de Xancó.

Aquest aprofitat violoncel·lista s'havia fet sentir alguns dies abans al Casino Platja d'Or, de Sitges. Va executar-hi amb una seguretat admirable el conegut cant hebraic *Kol Nidrei* de Max Bruch, *El Cigne* i *Allegro appassionato* de Saint Saëns, el *Grave* de Tartini i una peça de Popper. La senyora Creixell de Xancó fou també la seva acompanyant, i els dos artistes escoltaren xardorosos aplaudiments que es repetien al final de cada peça.

NOMENAMENT. — Ha estat nomenat organista de la Catedral de Barcelona, el que fins ara exercia el mateix càrrec a la Parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell, Mossèn Josep Muset i Ferrer, il·lustre mestre de música i compositor.

Amb motiu de la distinció de què ha estat objecte, Mn. Muset rep moltes felicitacions a les quals acompanyem la nostra no menys efusiva.

PREMI "MARIA BARRIENTOS". — Al Butlletí Oficial de la Província corresponent al dia 19 d'octubre darrer i a la taula d'anuncis de l'Escola Municipal de Música són exposades les Bases que regulen l'adjudicació del Premi instituit per la cèlebre artista Maria Barrientos. Aquest Premi consisteix en una pensió de 4.000 pessetes per a estudis a l'estranger, el qual es dona cada dos anys, per oposició, a un alumne de l'esmentada Escola.

Seran admesos en aquestes oposicions, els alumnes que des de l'any 1919 a 1931, ambdós inclusius, hagin obtingut qualificació d'Excel·lent en el Grau Superior, de cant o d'instruments de vent.

Publicacions rebudes

MÚSICA

- J. S. BACH: *Die Sechs Partiten für Klavier* (Les Sis Partites per a piano). Nova edició revisada per August Schmid-Lindner, acompanyada d'un prefaci i un estudi analític de les Partites. — Universal-Edition A. G., Viena. Leipzig.
- A. HEMSI: *Coplas Sefardíes*. II. Sèrie. Cançons judaico-espanyoles. Prefaci de José Subirà. — Edition Orientale de Musique, Alexandria (Egipte).
- J. GUARDIOLA TORREGROSA: *Poncelles*. Cinc cançons per a cant i piano. — "La Sardana Popular". Barcelona.
- AUGUSTO BÁRCENA: *Promontorios*. Escena coral a 6 voces mixtas. — Talleres Gráficos. A. Julian. Astorga.
- GEORGES DOUPOND: *Método de transposición para piano*. (Text castellà). — Editorial Boileau. Barcelona.
- GRADUALE ROMANUM. Edició en notació moderna, enterament conforme als més recents decrets de Roma. — Société de Saint Jean l'Evangéliste, Desclée i C.^a, Tournai (Bèlgica) 1933.

LLIBRES

- FREDERIC LLIURAT: *La Música i els músics*. Crítica - Impressions - Pròleg de Lluís Millet. — Publicacions de "La Revista". Barcelona. MCMXXXIII.
- Orfeó Vigatà*: Memòria 1932.

NOVES REVISTES

- Confluent*. Portantveu de l'Orfeó de Ripoll. Redacció i administració: Plaça de la Llibertat, 16. — Ripoll.

Marcel Journet. — Un atac d'urèmia s'ha emportat el celebrat baix francès Marcel Journet. Aquest intelligent artista havia assolit grans èxits no solament als principals teatres d'Europa sinó també a l'Amèrica del Nord. En 1908 entrà a l'Òpera de París per a cantar el repertori wagnerià. Tots els filharmònics barcelonins recordaran i enyoraran també l'eminent cantant francès. Les seves interpretacions al Liceu de Gurnemanz (*Parsifal*) Hans Sachs (*Mestres Cantaires*) i *L'Etranger* de V. d'Indy foren admirades sense restriccions.

Maurice Renaud. — Aquest baríton, molt admirat pels francesos, nasqué a Burdeos l'any 1861. Acabà els seus estudis al Conservatori de París i tot seguit el contractà el director de la Moneda de Brusselles, teatre en el qual cantà alguns anys i estrenà obres importants. Més tard fou sol·licitat el seu concurs a l'Òpera de París, on aconseguí un dels primers llocs entre els artistes més eminents que allí han triomfat. El seu Wolfram de *Tannhäuser* es recorda com una de les seves millors creacions. També sobressortí en el Beckmesser dels *Mestres Cantaires*, i en el repertori corrent excel·lí encara en les superbes interpretacions de *Hamlet*, *Don Juan* i *Otello*.

F. Delmas. — Un altre cantant francès de gran renom fou Delmas, qui, nascut a Lió en 1861, ha mort darrerament a París. Va deixar una empremta poderosa en els grans papers de baix cantant. Va debutar l'any 1886 a l'Òpera de París, en el paper de Saint-Bris dels *Hugonots*, i excel·lí tot seguit en el repertori clàssic de Gluck, de Rameau, de Mozart. Els compositors francesos contemporanis seus, Gounod, Reyer, Saint-Saëns, Massenet, Vincent d'Indy i Bruneau trobaren un excel·lent col·laborador en Delmas, el qual triomfà encara en el repertori de Wagner que constituí els punts culminants de la seva brillant carrera. A ell foren confiades successivament al teatre de l'Òpera les creacions dels personatges de Wotan, Hans Sachs, Kurwenal, Gurnemanz que causaren fonda impressió al públic. Delmas, ultra un artista de gran noblesa, fou un home ple de bondat i de delicadesa que mai no negà els seus consells als cantors neòfits que han agraït sempre el seu gest desinteressat.

Mario Costa. — Ha mort a San Remo el compositor italià Mario Costa. Ha via escrit un nombre important de cançons i melodies que fruíren de molta popularitat. Era autor, així mateix, d'una famosa pantomima: *Història d'un Pierrot*, representada arreu amb aplaudiment.